

372.162

ฐ 648 ๓

ร. 3

X

การบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถนนวิภาวดี ๕๐ แขวงจันทรเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐๐ โทร. ๒๑๒๑๖๗๘, ๒๑๑๐๐๐๐

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธีรวิทย์ ฤทธิเดช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

2521

69083

- 9 ส.ย. 2521

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์นี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ธีร อรรถมากร ประธาน

กรรมการ

มีนาคม 2521

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร วรุตบางกูร อาจารย์ ดร. กิติมา ปริทีติลล และอาจารย์จิราภรณ์ บุญสง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา และหัวหน้าฝ่าย วิชาการจังหวัดศรีสะเกษทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จลง ทั่วถึง

ขอขอบคุณ คุณไสว สายแก้ว คุณสนธิ พานัก ที่มีส่วนช่วยในงานค้นคว้า เอกสารและการเก็บข้อมูลต่างๆเป็นไปโดยตามเป้าหมาย

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านของผู้วิจัย ส่วนประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบ เป็นก่านัลแด่ผู้เฒ่าผู้แก่ทุกท่าน

ความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนและการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บุตร-ธิดา และภรรยา ผู้เป็นกำลังใจและสนับสนุนทางการเงิน

ธีรวิทย์ ฤทธิ์เดช

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
	เกี่ยวกับอาคารสถานที่	7
	เกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่	13
	การวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	การวิจัยภายในประเทศ	15
	การวิจัยในต่างประเทศ	18
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	22
	กลุ่มตัวอย่าง	22
	เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	22
	วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง	22
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	23
	ลักษณะของเครื่องมือ	23
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	25
	วิธีรวบรวมข้อมูล	26

สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	26
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	27
สัญญาลักษณะที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	27
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
ตอนที่ 1 วิเคราะห์คำร้อยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	28
ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหาร อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	33
ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหาร อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	46
ตอนที่ 4 ประมวลปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	55
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	62
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	85

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่เลือกทั้งหมด	23
2	แสดงคำร้อยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก	28
3	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	33
4	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่	34
5	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่	35
6	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณเกี่ยวกับอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	36
7	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณเกี่ยวกับอาคารสถานที่	37
8	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	37
9	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่	38
10	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	39
11	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	40
12	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความรู้ความเข้าใจด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่	41

13	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่	42
14	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน แยกตามขนาดโรงเรียน	43
15	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความรู้ความเข้าใจด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน	44
16	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวม แยกตามขนาดโรงเรียน	44
17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวม	45
18	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	46
19	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่	47
20	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคารสถานที่	47
21	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคารสถานที่	48
22	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน	49
23	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารค่านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่	50
24	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด แยกตามขนาดโรงเรียน	50

25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหาร ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด	51
26	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านความร่วมมือ ของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน แยกตามขนาดโรงเรียน	52
27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหาร ด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน	53
28	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ โดยส่วนรวม แยกตามขนาดโรงเรียน	53
29	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหาร อาคารสถานที่โดยส่วนรวม	54

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการให้การศึกษาแก่ประชากรเป็นเสมือนการวางรากฐานของการพัฒนา ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง การเศรษฐกิจและสังคม ในบรรดาการศึกษาในระดับต่างๆนั้น ระดับประถมศึกษา นับว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการศึกษาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสได้รับ หากการศึกษาระดับนี้จัดได้ดี จัดได้ถูกต้องเหมาะสม ก็แน่ใจได้ว่าการศึกษาระดับสูงขึ้นไปจะดีด้วย และย่อมส่งผลให้ประเทศชาติเจริญมั่นคงได้ในที่สุด (สมาน แสงมะลิ, 2519 : 1)

ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีบุคคลเกี่ยวข้องอยู่หลายฝ่าย เป็นต้นว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าหมวดการศึกษา ประธานกลุ่มโรงเรียนและครูใหญ่ ในจำนวนบุคคลที่กล่าวถึงนี้ ครูใหญ่เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และอยู่ใกล้ชิดกับครูผู้ให้การศึกษาแก่นักเรียน มากกว่าบุคคลอื่นๆ (ภิญโญ สาธร, 2516 : 382)

งานบริหารโรงเรียนในหน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษานั้น สุมิตร คุณานุกร (สุมิตร คุณานุกร และคณะ, 2519 : 101) สรุปไว้ว่ามีงานสำคัญหลายประการเช่น งานบริหารบุคคล งานบริหารวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนี้ยังมีงานสำคัญมากอีกประการหนึ่งซึ่งจะขาดเสียมิได้ คืองานบริหารอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ของโรงเรียนมีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาประการแรก ตัวอาคารเรียนและอาคารประกอบ ถ้าได้รับการวางแผนปลูกสร้างอย่างดี

จะช่วยให้โปรแกรมการศึกษาและวิธีสอนสมัยใหม่เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ (สุชาติ ศิริ
 วิโรจน์, 2518 : 19) อีกประการหนึ่ง อาคารและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมักมี
 อิทธิพลเหนือจิตใจของเด็ก โรงเรียนที่มีบริเวณร่มรื่นน่าพักอาศัย มีอาคารที่สะอาดจัดไว้
 เป็นระเบียบสวยงาม ย่อมหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กให้ฝึกฝนไปในทางที่ดีได้ง่าย (วิจิตร
 ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล, 2519 : 4) สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การ
 บริหารส่วนจังหวัดต่าง ๆ นั้น รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องอาคารสถานที่เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเพิ่มงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบต่างๆ
 เช่นในปี พ.ศ. 2518 ได้จัดสรรงบประมาณในหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างไว้เป็นเงิน
 ถึง 861 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2519 เป็นเงิน 1,977 ล้านบาท และเป็นเงินถึง 2,017
 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2520 (กองการศึกษาประชาบาล, 2520 : 12) แม้ว่าแนว
 โหมดของการลงทุนด้านอาคารสถานที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆก็ตาม แต่ปัญหาและอุปสรรคต่างๆของ
 งานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษา ก็ได้ลดน้อยลงไป จากการวิจัยเรื่อง
 "การบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ" ของคง โพธิ์บัณฑิต (คง โพธิ์บัณฑิต, 2519 : 169) พบว่า
 โรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาด้านอาคารสถานที่ เช่น
 อาคารเรียนไม่พอ ห้องเรียนคับแคบ บางแห่งต้องรวมห้องเรียนเข้าด้วยกันและจัดให้
 เรียนใต้ถุนอาคารเรียนทำให้เด็กเสียสุขภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสภาพของอาคาร
 สถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จากรายงาน
 ประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจัดทำโดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 (กรมสามัญศึกษา, 2518 : 651) ปรากฏว่า จังหวัดศรีสะเกษ อาคารสถานที่ที่จัดว่า
 อยู่ในเกณฑ์ดีและดีมากไม่มีเลย พอใช้ร้อยละ 71 และอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องแก้ไขปรับปรุง
 ถึงร้อยละ 29 ส่วนในด้านการลงทุนก่อสร้างอาคารสถานที่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันคือ
 จาก 36 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2519 เป็น 43 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2520
 (ข้อบัญญัติจังหวัดศรีสะเกษ, 2520 : 11) แม้กระนั้นก็ตาม การขาดแคลนอาคารสถานที่
 เรียนที่เหมาะสมก็ยังเป็นปัญหาหนักอยู่ จากการสำรวจของจังหวัดพบว่า ยังมีโรงเรียน
 ที่มีอาคารเป็นแบบชั่วคราวอยู่ 159 หลัง และอีก 16 โรงต้องอาศัยศาลาวัดเป็นที่ศึกษา

เล่าเรียน นอกจากนี้ก็ยังมีความต้องการมากในด้านอาคารประกอบ เช่น โรงฝึกงาน หอประชุม บ้านพักครู ส้วม ที่ปัสสาวะ รั้วรอบบริเวณโรงเรียนและอื่นๆ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ, 2519 : 32)

เท่าที่กล่าวมา จะเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่โรงเรียนประถมศึกษาไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการเพิ่มงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่อาจทำให้บรรเทาเล็กน้อยลงไปได้บ้างหากผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะครูใหญ่มีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของโรงเรียน ภิญโญ สาร (ภิญโญ สาร, 2516 : 426) กล่าวว่าประสิทธิภาพของการบริหารอาคารสถานที่มิได้ขึ้นอยู่กับว่า จะต้องของงบประมาณให้ได้มากๆ จะต้องสร้างอาคารเรียนหรรษา หรือมีอุปกรณ์ราคาแพงๆ แต่ขึ้นอยู่กับความรู้จักคัดแปลงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้ทันสมัย และพยายามใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่มากกว่า

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ความขาดแคลนในเรื่องอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ อาจแก้ไขได้ไม่ยากนัก ถ้าครูใหญ่รู้จักแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน จากการวิจัยของสนอง สุวรรณวงศ์ (สนอง สุวรรณวงศ์, 2519 : 96) พบว่าประชาชนในชุมชนมีความประสงค์อยากจะมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ช่วยช่วยพัฒนาและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของโรงเรียน อีกด้วย เกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของประชาชนนั้น เฉพาะในจังหวัดศรีสะเกษปรากฏว่าประชาชนมีแนวโน้มที่จะบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของอุดหนุนการศึกษาประมาณมากขึ้น คือจาก 1,478,342 บาทในปี พ.ศ. 2518 เป็น 2,533,181 บาทในปี พ.ศ. 2519 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ, 2519 : 15)

จากการศึกษาปัญหาและข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทราบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนเพียงใด และปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ที่ประสบอยู่จริงนั้นมากน้อยแค่ไหน ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอหรือจังหวัดแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ในโรงเรียนได้ถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทราบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนเพียงใด
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา หรือความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างๆกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหาด้านการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
2. เป็นหลักในการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริหารอาคารสถานที่ให้แก่ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา
3. เป็นข้อเสนอแนะแก่เจ้าสังกัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประชาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน และหาทางสนับสนุนช่วยเหลือให้มีอาคารเรียนเพียงพอและใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะงานด้านบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษเท่านั้น

2. กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กระทำกับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2520 โดยจะเลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่มีอาคารเรียนประเภทถาวรใน 5 อำเภอเพียงร้อยละ 30 ของที่มีอยู่ จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 208 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษา 3 ขนาด คือ

3.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 200 คนลงมา

3.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 200 - 499 คน

3.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่

3.2.2 ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่แตกต่างกัน

2. ความไม่คล่องตัวของการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหาร หมายถึงการดำเนินงานของครูใหญ่ร่วมกับผู้ร่วมงานอื่นๆ เพื่อให้กิจการของโรงเรียนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. สถานที่ หมายถึงที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน ซึ่งหมายความรวมถึง สนามที่พักผ่อน สวนไม้ดอกไม้ประดับและสิ่งอื่นๆที่อยู่ภายในบริเวณโรงเรียนด้วย

3. อาคาร หมายถึงอาคารเรียน อาคารประกอบต่างๆและบ้านพักครู

4. อาคารถาวร หมายถึงอาคารที่ก่อสร้างอย่างมั่นคงแข็งแรง โดยมุ่งหมายให้ใช้ประโยชน์ได้เป็นเวลายาวนาน

5. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึงโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

6. การบริหารอาคารสถานที่ หมายถึงการที่ครูใหญ่รู้จักใช้อาคารสถานที่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การรู้จักควบคุมดูแลรักษา การจัดหาอาคารสถานที่ ตลอดจนการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน

7. ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ หมายถึงปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ในก้น การจัดสร้างงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ สภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ ความร่วมมือของครู นักเรียนและชุมชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอหรือจังหวัดในงานด้านอาคารสถานที่

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ถ้าเรามุ่งหวังให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์แล้ว ก็จำเป็นต้องจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี ถูกหลักวิชา เชื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด และให้ประหยัดที่สุดอีกด้วย

เกี่ยวกับอาคารเรียน สนั่น สุมิตร (สนั่น สุมิตร, 2500 : 7) ให้ข้อคิดว่า อาคารเรียนไม่ควรสร้างอย่างชนิดที่จะให้คงทนไปเป็นจำนวนร้อยๆปี แต่ควรสร้างแบบที่จะต้องดัดแปลงเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการ เมื่อมีการเพิ่ม-ลดในจำนวนประชากรและความเจริญทางการศึกษาและการเทคนิค ส่วนการก่อสร้างอาคารเรียนให้ถูกหลักการศึกษานั้น สุรินทร์ สรสิริ (สุรินทร์ สรสิริ, 2517 : 69) กล่าวว่า จำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น นักการศึกษา สถาปนิก วิศวกร นักเศรษฐกรและแพทย์ และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

1. พิจารณาถึงความต้องการใช้อาคารเรียนอย่างถาวร และให้ใช้ประโยชน์ได้หลายทางตรงตามหลักสูตรที่จัดสอน
 2. พิจารณาถึงหลักสถาปัตยกรรม ความสวยงามทนทาน ความเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานศึกษา และต้องพิจารณาไปถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงสว่างและสุขลักษณะอื่นๆ ด้วย
 3. พิจารณาถึงขนาดของห้อง ตลอดจนครุภัณฑ์ต่างๆที่จำเป็นต้องใช้ในอาคารเรียน
- โทมัส (Thomas, 1968 : 79) ให้ข้อเสนอแนะท่านเองเกี่ยวกับสุรินทร์ สรสิริ ว่า อาคารเรียนควรออกแบบให้ดึงดูดใจและปลอดภัย สามารถยืดหยุ่นปรับให้เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน การก่อสร้างควรให้สอดคล้องกับมาตรฐานทาง

สุขาภิบาล มีความทนทานสามารถดัดแปลงได้และง่ายต่อการดูแลรักษาอย่างประหยัด

อาคารเรียนที่ดี ก่อนการปลูกสร้างควรมีการวางผังและออกแบบอย่างรอบคอบ
 วิจิตร ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล (วิจิตร ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล, 2519 : 39)
 กล่าวว่า บุคคลที่ควรมีส่วนร่วมในการวางผังและออกแบบของโรงเรียนได้แก่ ศึกษาธิการ
 จังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้แทนชุมชน สถาปนิก วิศวกรทางโครงสร้างและพัฒนาที่ดิน
 เจ้าหน้าที่เทศบาลหรือสุขาภิบาล และครูใหญ่หรือเจ้าของโรงเรียน

สำหรับการวางแผนผังของโรงเรียนนั้น ประจวบ คำบุญรัตน์ (ประจวบ
 คำบุญรัตน์, 2513 : 1) แสดงความคิดเห็นว่าปกติมักแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. Learning Area คือส่วนที่ใช้เป็นอาคารเรียน ส่วนนี้มักจัดไว้ให้อยู่หลังสุด
 ของพื้นที่ เพื่อให้ห่างไกลจากเสียง กลิ่น หรือฝุ่นละอองที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการ
 สอน

2. Recreation Area คือส่วนที่เป็นสนาม ที่พักผ่อน มักจัดไว้ด้านหน้าของ
 โรงเรียนติดกับถนนใหญ่

3. Shop Area คือส่วนที่เป็นที่คั่งของโรงฝึกงาน โรงอาหาร เป็นส่วนที่มีเสียง
 ดังอยู่ตลอดเวลา จึงควรตั้งให้ห่างจากอาคารเรียนมุมใดมุมหนึ่งของพื้นที่

4. Teacher Area คือส่วนที่เป็นบ้านพักครู ส่วนนี้ควรจัดไว้ริมนอกสุดของ
 บริเวณโรงเรียน

ส่วนรูปแบบของอาคารเรียน ปิ่น มาลากุล (ปิ่น มาลากุล, 2506 : 140)
 ให้ข้อคิดว่า ควรมียุขยาวเพื่อให้แสงสว่างเข้าสู่ห้องเรียนทั่วถึงทุกห้อง ควรวางคานยาว
 ของอาคารให้ตั้งฉากกับแนวเหนือ-ใต้ เพื่อให้แสงแดดส่องเข้าหน้าต่างคายน้อย และได้รับ
 ลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ หรือตะวันออกเฉียงเหนือได้เต็มที่

เกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียน รีวิส (Reavis and Others, 1959 : 414)
 สรุปไว้ว่า ควรอยู่ใกล้ชุมชนเพื่อความสะดวกในการไป-มา ควรเป็นสถานที่ที่มีธรรมชาติ
 โดยรอบสวยงาม ไม่มีสิ่งก่อสร้างอื่นๆบังทางลมหรือแสงแดด ไม่อยู่ใกล้แหล่งเสื่อมโทรม
 ทางศีลธรรม ควรอยู่ห่างไกลจากสิ่งรบกวนสุขภาพ และไม่อยู่ในจุดที่จะได้รับอันตรายจาก
 ภัยธรรมชาติ พื้นที่ที่จะใช้สร้างอาคารเรียนไม่ควรเลือกที่เป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีระดับ

แตกต่างกันมากๆ เพราะจะต้องเสียค่าปรับถมพื้นที่ และถ้าเลือกสถานที่ที่เป็นดินอ่อนรับน้ำหนักไม่ค่อยได้จะต้องเสียค่าวางรากฐานเพิ่มขึ้นอีก มีผู้เคยคำนวณว่า การก่อสร้างในพื้นที่ดินอ่อนนั้นจะเพิ่มค่าก่อสร้างขึ้นอีกถึงร้อยละ 15 ของราคาค่าก่อสร้างทั้งหมด :

(Vickery, 1972 : 52)

ขนาดและเนื้อที่ของโรงเรียนนั้น ควรมีขนาดพอจะสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบต่างๆที่จำเป็นได้ มีบริเวณให้นักเรียนได้เรียนและพักผ่อนทั้งนอกและในร่ม กับมีเนื้อที่พอที่จะขยายได้ตามโครงการ เช่น สร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม สร้างโรงฝึกงาน หอประชุมหรือที่จอดรถ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการได้วางหลักเกณฑ์กว้างๆเกี่ยวกับเนื้อที่ของโรงเรียนทั่วไปไว้ดังนี้

จำนวนนักเรียน	ควรมีเนื้อที่ประมาณ
500 คน	15 ไร่
800 คน	22 ไร่
1,000 คน	26 ไร่
2,000 คน	30 ไร่ (อ้างจากวิทยุไทย สาร, 2516 : 332)

ส่วนมาตรฐานของ Council of Educational Facilities Planners แห่งอเมริกาเสนอแนะไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาควรมีเนื้อที่อย่างน้อย 25 ไร่ และเพิ่มอีก 2 ไร่ครึ่งทุกๆจำนวนเด็ก 100 คนที่เพิ่มขึ้น (วิจิตร ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล, 2519 : 53) แต่ของไทยเรานั้น เนื้อที่ของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อยที่สุดควรมีไม่ต่ำกว่า 3 ไร่ (สมาน แสงมะลิ, 2514 : 43)

ห้องเรียน นอยตรา (Noytra อ้างจากเจนจิตต์ กุศลบุตร, 2516 : 39) สถาปนิกที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของอเมริกาให้ข้อคิดว่า โรงเรียนประถมศึกษาแบบใหม่ต้องการเนื้อที่กว้างมากขึ้น ในเวลาเดียวกันก็ต้องให้แสงสว่างเข้าได้หลายด้าน และกระจายทั่วห้อง ต้องแก้ปัญหาเรื่องอากาศร้อนที่จะทำให้เด็กง่วงซึม พิจารณาถึงการดูแลสุขภาพของเด็กให้เห็นชัดเจน ได้ยินดนตรีและไม่เกิดเสียงก้องรบกวน วิวสวยต่างๆต้องเรียบไม่ขรุขระเป็นที่รำคาญต่อการสัมผัส สีต้องใช้ประเภทสีอ่อน วัสดุที่ภายในห้องเรียนควรเคลื่อนที่ได้เพื่อความสะดวกในการจัดเป็นรูปต่างๆ

ขนาดและความจุของห้องเรียน ตามปกติ ห้องเรียนโดยทั่วไปไม่ควรจุนักเรียนเกิน 35 คน - ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนระดับประถมหรือมัธยม แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้จำนวนนักเรียนมีมากก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนที่เรียน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะวางมาตรฐานให้แน่นอนลงไปได้ อย่างไรก็ตาม สุชาติ ศิริวิโรจน์ (สุชาติ ศิริวิโรจน์, 2518 : 22) เสนอแนะว่าน่าจะมีเกณฑ์ดังนี้ คือ

ถ้าจุนักเรียน 35 คน ควรมีความกว้าง 6 x 8 เมตร

ถ้าจุนักเรียน 40 คน ควรมีความกว้าง 6 x 9 เมตร

ถ้าจุนักเรียน 45 คน ควรมีความกว้าง 7 x 9 เมตร

ส่วนสถาบันค้นคว้าอาคารเรียนสำหรับชาวเอเชีย (Asian Region Building For School Building Reserch) ได้สรุปไว้ว่า จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียควรจุนักเรียน 40 - 50 คนต่อ 1 ชั้น (Vickery, 1972 : 15 - 16)

แสงสว่างภายในห้องเรียนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อย รุสกันดา (Rooskandar, 1964 : 1) ออกความเห็นไว้ว่า ห้องเรียนที่ดีควรออกแบบโดยคำนึงถึงแสงสว่างที่จะตกลงบนพื้นโต๊ะด้วย ซึ่งปกติไม่ควรต่ำกว่า 30 ฟุตแรงเทียน แสงสว่างที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้า และสร้างบรรยากาศที่ร่าเริงมีชีวิตชีวาในห้องเรียนได้

นอกจากห้องเรียนแล้ว กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2519 : 6) ยังได้เสนอแนะว่า โรงเรียนประถมศึกษาควรมีห้องประกอบอื่นๆตามความจำเป็นดังนี้

ห้องสมุด สุรินทร์ สรสิริ (สุรินทร์ สรสิริ, 2515 : 20) กล่าวว่าห้องสมุดเป็นเสมือนศูนย์กลางแห่งวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนไม่ว่าระดับใดก็ตามควรจัดให้มีขึ้น รีเคอ (Reeder, 1955 : 654) เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ห้องสมุดไม่เพียงแต่จัดให้มีขนาดเพียงพอแก่นักเรียนปัจจุบันเท่านั้น แต่ควรจัดเตรียมไว้สำหรับนักเรียนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตด้วย โรงเรียนที่มีขนาด 8 - 10 ห้องเรียน ห้องสมุดไม่ควรมีขนาดเล็กกว่าห้องเรียนธรรมดา 1 ห้อง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษานั้น ทรนเนีย กัลยาณมิตร (ทรนเนีย กัลยาณมิตร, 2515 : 123) ให้ข้อคิดว่า ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่แยกออกไปต่างหาก แต่อาจแบ่งห้องเรียนสักห้องหนึ่ง หรือใช้มุมสงบของโรงเรียนมุมใดมุมหนึ่งเป็นที่

จัดห้องสมุดก็ได้

ห้องพักครู ควรจัดไว้ให้เป็นสัดส่วนมีคติดจากสายตาเด็ก มีความสะดวกที่จะล้างมือ หรือพักผ่อนชั่วระยะเวลาสั้นๆ

ห้องครูใหญ่ ควรอยู่ในตำแหน่งที่ใกล้ประตูทางเข้า ชั้นล่างด้านหน้าควรเป็นกระจกใสสามารถมองเห็นโรงเรียนได้ทั้งกว้างและไกล เพื่อจะได้ทราบว่าใครกำลังทำอะไรอยู่ในห้องควรมีครุภัณฑ์ที่จำเป็นเช่น โต๊ะทำงาน ชุดรับแขก ชั้นวางของ ตู้เก็บเอกสาร ตู้นิรภัย โต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น ห้องครูใหญ่ควรจัดไว้ให้เป็นระเบียบสวยงามเป็นที่น่าศรัทธา เลื่อมใสของบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อด้วย

ห้องพยาบาล ควรจัดไว้ชั้นล่างของอาคาร ใกล้จากที่มีเสียงรบกวน ให้อยู่ใกล้ห้องครูใหญ่พอสมควร มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นพร้อมมูล เช่น ตู้ยา เตียงนอนพร้อมที่นอน หมอน ผ้าห่ม ผ้าเยาง อ่างล้างมือ เครื่องชั่งน้ำหนัก และภาพโปสเตอร์เกี่ยวกับสุขภาพ และอนามัย เป็นต้น (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2518 : 50)

โรงอาหารและหอประชุม เป็นอาคารประกอบที่ควรจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถานที่ที่ครูจะได้ใช้ฝึกฝนกิจกรรมการยาทตลอดจนเรื่องการเงินอยู่ของเด็ก จากอบสัน (Jacobson and Others , 1963 : 442) สรุปว่า หอประชุมถ้าเป็นอาคารเอกเทศควรตั้งให้ทางถนนใหญ่และห้องเรียน ควรออกแบบให้ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่นเป็นโรงอาหาร โรงพลศึกษา ห้องเรียน ห้องดนตรีหรือแสดงละครได้ด้วย ส่วนโรงอาหารนั้น เกรียง เอี่ยมสกุล (เกรียง เอี่ยมสกุล, 2510 : 7) ให้ข้อคิดว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ เพราะเด็กรับประทานอาหารกลางวันในห้องเรียนได้ แต่โรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนที่มีโครงการอาหารกลางวัน ควรมีทั้งโรงอาหารและห้องครัวด้วย

ห้องน้ำห้องส้วม ในโรงเรียนประถมศึกษา ห้องน้ำห้องส้วมมีความสำคัญมาก โรงเรียนทุกแห่งจำเป็นต้องมีส่วนที่ถูกสุขลักษณะไว้เพื่อฝึกสุขนิสัยที่ดีให้เด็กตัวเด็กต่อไปภายหน้า วิจิตร วีระกุล และสุพิชญา วีระกุล (วิจิตร วีระกุล และสุพิชญา วีระกุล, 2519 : 35) กล่าวว่า ห้องน้ำห้องส้วมในโรงเรียนประถมศึกษาควรตั้งห่างจากห้องเรียนไม่เกิน 15 เมตร ส้วมชาย-หญิงควรแยกจากกันโดยเด็ดขาด และจำนวนของส้วมควร

สัมพันธ์กับลักษณะของนักเรียนดังนี้

จำนวนนักเรียน 100 คน ชาย ควรมีส่วน 2 ที่ ที่บัสสาวะ 3 ที่ และ
อ่างล้างมือ 4 ที่ ถ้าเป็นหญิง ควรมีส่วน 4 ที่ อ่างล้างมือ 3 ที่

จำนวนนักเรียน 200 คน ชาย ควรมีส่วน 4 ที่ ที่บัสสาวะ 5 ที่ และ
อ่างล้างมือ 4 ที่ ถ้าเป็นหญิง ควรมีส่วน 6 ที่ อ่างล้างมือ 3 ที่

จำนวนนักเรียน 400 คน ชาย ควรมีส่วน 6 ที่ ที่บัสสาวะ 6 ที่ และ
อ่างล้างมือ 5 ที่ ถ้าเป็นหญิง ควรมีส่วน 8 ที่ อ่างล้างมือ 5 ที่

ส่วนชนิดของส้วมนั้น พอง เกิดแก้ว (พอง เกิดแก้ว, 2516 : 63) เสนอ
แนะไว้ว่า ในท้องถิ่นที่ไม่ขาดแคลนน้ำควรวางส้วมซึม แต่ถ้าแห่งใดมีน้ำใช้ไม่เพียงพอก็ควร
ใช้ส้วมหลุมจะให้ความสะดวกกว่า

การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็กในโรงเรียนประถมศึกษา นั้น ยังมีอีกสิ่งหนึ่ง
สำคัญไม่น้อย คือบริเวณโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องนี้ สิ่งที่สำคัญหรือผู้บริหารโรงเรียน
ควรเอาใจใส่ดูแล คือ

สนาม กติกา พัชรวิชัย (กติกา พัชรวิชัย, 2514 : 21) ให้ข้อคิดที่ว่า สนาม
ควรอยู่ด้านหน้าของโรงเรียน พื้นสนามควรปลูกหญ้าและตัดให้เรียบ ขนาดของสนามควร
มีเนื้อที่ระหว่าง 3 - 4 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน ควรจัดให้มีสนามสำหรับเด็กโต
และเด็กเล็กโดยเฉพาะ รอบๆสนามปลูกต้นไม้ร่มเงาเพื่อเด็กจะได้อาศัยยามแดดร้อน
และถ้าเป็นไปได้ก็ควรมีสวนมีเขตนกไว้อีก 1 แห่งเพื่อใช้เล่นในฤดูฝน หรือจัดเป็นสนาม
เอนกประสงค์สำหรับกีฬาประเภทอื่นๆ

รั้ว รั้วโรงเรียนนอกจากจะเป็นเครื่องหมายถึงอาณาบริเวณของโรงเรียนแล้ว
ยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนนั้นๆเอาใจใส่งานด้านอาคารสถานที่เพียงใด
อีกด้วย เกรียง เอี่ยมสกุล (เกรียง เอี่ยมสกุล, 2510 : 15) กล่าวว่า รั้วโรงเรียน
ประถมศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นรั้วคอนกรีต หรือรั้วเหล็ก แต่ควรเป็นรั้วที่สร้างจากวัสดุ
พื้นเมือง อาจเป็นรั้วต้นไม้ เช่นมะขามเทศ พุระหง รั้วไม้แก่น หรือรั้วเร็วไม้ไผ่ก็ได้
และไม่ว่าจะเป็นรั้วชนิดใด เมื่อสร้างเสร็จแล้วควรดูแลให้มันคงถาวรเรียบร้อยอยู่ตลอด
เวลา เพื่อเด็กจะได้พบเห็นเป็นตัวอย่างที่ดี

ความร่มเย็นภายในโรงเรียนนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรู้จักปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงารุสกันดา (Rooskandar , 1964 : 3) กล่าวถึงลักษณะของต้นไม้ที่ให้ร่มเงาไว้ว่า จะต้องมียอดตรง กิ่งต่ำที่สุดควรอยู่เหนือพื้นดินอย่างน้อย 3 เมตร ความกว้างของร่มอย่างน้อย 5 เมตร ถ้าปลูกเพื่อบังแสงแดด ความสูงของลำต้นควรมากกว่า 3 เมตร และมีความกว้างของร่มเกิน 5 เมตรขึ้นไป รูปทรงของต้นไม้ที่จะอำนวยความสะดวกให้มากที่สุด ต้องมีลักษณะคล้ายร่ม (Umbrella) เช่น ต้นก้ามปู ส่วนชนิดของต้นไม้ควรเลือกประเภทที่โตเร็ว อย่างช้าไม่เกิน 3 ปีต้องให้ร่มใช้ประโยชน์ได้ ไม่จำพวกนี้ ได้แก่ บันแต ก้ามปู หางนกยูง นนทรี อินทนิล ประดู่ มะฮอกกานี เป็นต้น

ความสะอาดของบริเวณอาคารสถานที่ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เพิ่มเติมให้มีแก่โรงเรียนได้ จรินทร์ ธานีรัตน์ (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2518 : 66) กล่าวว่า พฤติกรรมสกปรกภายในโรงเรียนมักเกิดจากเศษกระดาษ ขยะพลาสติก เศษอาหาร กิ่งไม้และใบไม้ วิธีแก้ไขนอกจากการอบรมให้นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดแล้ว ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการรักษาความสะอาด เช่น ไม้กวาด ถังขยะ หลุมขยะ และอื่นๆไว้อย่างเพียงพอพร้อมที่จะใช้ได้อีกด้วย

เกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

งานบริหารอาคารสถานที่ (Administering School Plant) เป็นงานสำคัญส่วนหนึ่งในหน้าที่ของครูใหญ่ที่จะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ดังนั้น การมีความรอบรู้เกี่ยวกับงานด้านนี้ไว้บ้างจึงเป็นสิ่งจำเป็น

กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2517 : 1 - 17) ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาในหมวดอาคารสถานที่ไว้ว่า ได้แก่งานจัดเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องพิเศษอื่นๆรวมทั้งห้องสุขา ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆภายในโรงเรียนให้มีครบเท่าที่จะทำได้

สุมิตร คุณานุกรและคณะ (สุมิตรคุณานุกรและคณะ, 2519 : 101) ได้แยกงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. อาคารเรียน
2. ห้องเรียน

3. อาคารประกอบและอาคารพิเศษต่างๆ

4. บริเวณโรงเรียน

เอลบรี และแมคแนลลี (Elsbry and McNally, 1967 : 349 - 368)

กล่าวถึงงานบริหารอาคารสถานที่ในหน้าที่ของครูใหญ่สรุปได้ 15 ประการ คือ

1. การสร้างและจัดหาอาคารเพิ่มเติม
2. การปรับปรุงซ่อมแซมตามวาระ
3. การใช้สอยในห้องเรียน
4. การเลือกใช้เครื่องใช้ และเครื่องตกแต่งต่างๆ
5. การดูแลความสะอาดเรียบร้อยของอาคารสถานที่
6. การจัดห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะอนามัย
7. การจัดที่เก็บมือและการทำความสะอาด
8. การเฝ้าตรวจอาคารสถานที่เป็นระยะๆ
9. การจัดให้มีห้องเก็บของ สัมภาระและอุปกรณ์
10. การจัดและดูแลห้องเรียน
11. การจัดทำกระดานดำ
12. การตกแต่งห้องเรียนและสถานที่ต่างๆ
13. การดูแลพื้นอาคาร
14. การระบายอากาศ
15. การดูแลสนามและบริเวณโรงเรียน

ส่วนพนัส หันนาคินทร์ (พนัส หันนาคินทร์, 2513 : 247) ให้หลักสำคัญเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ไว้เพียง 3 ประการ คือ

1. การบำรุงรักษาให้มีสภาพอยู่เสมอ (Maintenance) ได้แก่การซ่อมแซม ตรวจตราดูแล และรักษาความสะอาด
2. การใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด (Utilization) คือการใช้ห้องต่างๆและอาคารที่มีอยู่อย่างเต็มที่คุ้มค่าการลงทุน
3. การตกแต่งบริเวณให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ (Beautification)

and land-scaping) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมอย่างมีศิลปะและด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษานั้น วิทยุไทย สาร (วิทยุไทย สาร, 2516 : 246) กล่าวว่า การบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน ควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

1. ประโยชน์ใช้สอย (Functional)
2. คัดแปลงได้หลายอย่าง (Flexible)
3. ขยายได้สะดวก (Expansible)
4. บรรยากาศเหมือนบ้าน (Homelike atmosphere for children)
5. ทนทานต่อการใช้งาน (Durable to use)
6. บริการชุมชน (Planned for Community use)
7. สมบูรณ์ (Complete)

จากที่กล่าวมานี้ พอจะสรุปได้ว่า งานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนก็คือ การรู้จักจัดหาให้ได้มา การรู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การควบคุมดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน และการรู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ นั่นเอง

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษารายงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศ ปรากฏว่างานด้านบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาโดยเฉพาะนั้น ยังไม่เคยมีผู้ใดวิจัยมาก่อน ส่วนผลการวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ไพศาล ไกรสิทธิ (ไพศาล ไกรสิทธิ, 2513 : 203) ได้ศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครูของโรงเรียนรัฐบาลในภาคศึกษา 3 พบว่า โรงเรียนมีความต้องการในเรื่องอาคารสถานที่มากน้อยตามลำดับดังนี้ อาคารเรียนต้องการมากที่สุด รองลงไปคือโรงอาหาร หอประชุม บ้านพักครู โรงฝึกงาน ล้าง ที่ปัสสาวะและห้องสมุด

ไพโรธ เลิศพิริยกุล (ไพโรธ เลิศพิริยกุล, 2513 : 187) ได้ศึกษาท่านเองเกี่ยวกับนี้ในภาคศึกษา 10 ปรากฏว่า โรงเรียนที่ศึกษามีร่มไม้และที่พักผ่อนของนักเรียนพอๆ กับโรงเรียนที่ไม่มี ห้องสมุดส่วนมากคับแคบ และนักเรียนได้เข้าใช้ประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง เป็นส่วนใหญ่ ส่วนปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ที่ประสบอยู่เรียงตามลำดับคือ ภารโรงมีน้อย ไม่มีรั้ว และขาดงบประมาณบำรุงซ่อมแซม

สุวิธ แก้วเกษ (สุวิธ แก้วเกษ, 2518 : 62) ได้วิจัยงานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านอาคารสถานที่พบว่า โรงเรียนที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีหอประชุม ห้องสมุด และห้องพยาบาล บางแห่งมีแค่จัดไว้ไม่น่าดูน่าใช้ ยกเว้นโรงเรียนใหญ่ๆ ใกล้แหล่งชุมชนจัดห้องดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่ามีเพียง 4 โรงเรียนเท่านั้นในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 17 โรงเรียนที่ศึกษาจัดห้องพิเศษ เช่น ห้องศิลปะ ห้องวิทยาศาสตร์แยกไว้ต่างหาก

ดาวเรือง รัตนิน (ดาวเรือง รัตนิน, 2518 : 152) ได้วิจัยในหัวข้อเดียวกันนี้กับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าโรงเรียน 3 แห่งในกรุงเทพฯ มีบริเวณคับแคบ ไม่มีที่เล่นและที่พักผ่อน ไม่สามารถขยายเนื้อที่ออกไปได้เพราะอยู่ติดกับวัด ถนน และห้องแถว ส่วนการจัดบริเวณโรงเรียน พบว่าในต่างจังหวัดมีการปลูกต้นไม้ดอกไม้มากกว่าในกรุงเทพฯ

เกี่ยวกับที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน จันทราณี สงวนนาม (จันทราณี สงวนนาม, 2518 : 178) ได้ศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาในภาคกลางเกินกว่าร้อยละ 65 เป็นโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีนักเรียนประมาณ 300 คนขึ้นไป สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ค่อนข้างดีและตั้งอยู่ในที่ไม่ห่างไกลชุมชนมากนัก

ส่วนการใช้ประโยชน์จากห้องเรียนและอาคารเรียนนั้น มีผู้ศึกษาท่านเองดังกล่าวหลายคนอาทิเช่น

ศิริเพ็ญ อิ่มสุข (ศิริเพ็ญ อิ่มสุข, 2513 : 30) ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวน 19 โรงเรียน พบว่า

1. โรงเรียนทั้งหมด ใช้ประโยชน์จากอาคารเรียนไม่เต็มที่ คือมีห้องเรียนว่างในชั่วโมงเรียนถึงร้อยละ 20

2. โรงเรียนสามารถรับนักเรียนเพิ่มขึ้นได้อีกถึงร้อยละ 30 โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มอาคารเรียน

3. อาคารสถานที่ทางด้านการบริหารบริการใช้ประโยชน์มากเกินไป จึงมีความต้องการอาคารค่านีถึง 2 เท่าตัว

ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสุวรรณ ประวรณจะ (สุวรรณ ประวรณจะ, 2514 : 78) ซึ่งคาดคะเนความต้องการสถานที่เรียนระดับประถมศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดใช้ประโยชน์ห้องเรียนไม่เต็มที่ มีห้องเรียนว่างในขณะมีชั่วโมงเรียนร้อยละ 12 ส่วนอาคารสถานที่ทางด้านการบริหารบริการ เช่นห้องครูใหญ่ ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องสมุด โรงอาหารและหอประชุม จากการวิจัยพบว่าใช้ประโยชน์มากเกินไป

สำหรับความขาดแคลนในเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องส้วมและโรงอาหารนั้น วิทย์ แก้วเกษม (วิทย์ แก้วเกษม, 2517 : 146) ได้ทำการสำรวจในโรงเรียนประถมศึกษานอกเขตเทศบาลจำนวน 1768 โรงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประปาโรงเรียนมีเพียงร้อยละ 10 ของโรงเรียนทั้งหมด

2. การจัดน้ำดื่มในโรงเรียนยังไม่เพียงพอ และส่วนใหญ่บกพร่องในเรื่องการรักษาความสะอาด

3. ที่ปัสสาวะสำหรับนักเรียนชายมีจำนวนน้อยมาก ที่มีอยู่ส่วนมากเป็นแบบชั่วคราว มีแต่ปากกันเพื่อกำบังเท่านั้น

4. โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องส้วม แต่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน

5. อ่างล้างมือมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ใช้ตุ้มมีขันค้ำล้างมือ แต่ไม่มีสื่อบูสำหรับทำความสะอาด

6. โรงอาหารมีเพียงร้อยละ 17 และส่วนมากเป็นแบบชั่วคราว

7. เด็กนักเรียนส่วนใหญ่กลับมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน โรงเรียนที่จัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนแทบจะไม่มีเลย

สำหรับบทบาทความรับผิดชอบงานด้านก่อสร้างภายในโรงเรียนของครูใหญ่นั้น จากการศึกษาของคง โพธิ์บัณฑิต (คง โพธิ์บัณฑิต, 2519 : 108) พบว่า ครูใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบมากและมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.38 นับว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทด้านนี้อย่างเต็มที่ แต่ผลการวิจัยนี้ไม่คล้อยตามการศึกษาของสนอง สุวรรณวงศ์ (สนอง สุวรรณวงศ์, 2519 : 104) ซึ่งวิจัยบทบาทความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการศึกษา ประชาบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ปรากฏว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับงานด้านควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่เท่าใดนัก และนอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะยังขาดอุปกรณ์ต่างๆที่จะอำนวยความสะดวกให้

การวิจัยในต่างประเทศ

เฟอกูสัน (Ferguson, 1976 : 6392-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบการออกแบบให้มีที่ว่างในห้องเรียนกับความรู้สึกและความพึงพอใจของกลุ่มบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถาปนิก คณะกรรมการโรงเรียน ครู ครูใหญ่ และกลุ่มศึกษาธิการ ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. กลุ่มสถาปนิกมีความรู้สึกในความสำคัญของการออกแบบอาคารเรียนสูงกว่ากลุ่มคณะกรรมการโรงเรียน ครู ครูใหญ่ และศึกษาธิการ
2. ความพอใจของกลุ่มครูจะเพิ่มขึ้นเมื่อตนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบอาคารเรียนห้องเรียน
3. ความพอใจของกลุ่มครูใหญ่เกี่ยวกับรูปแบบอาคารเรียนจะเพิ่มขึ้น เมื่อรู้สึกว่ามีส่วนร่วมมากขึ้น
4. คณะกรรมการโรงเรียนมีความพอใจในรูปแบบอาคารเรียน ซึ่งกำหนดให้มีพื้นที่ว่าง (Space) มากกว่าไม่มีการกำหนด

เกี่ยวกับขนาดของห้องเรียน เบรน (Brain, 1968 : 1066-A) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของขนาดชั้นเรียนว่าจะมีผลต่อความพึงพอใจ และความรู้สึกของนักเรียนเพียงใด เขาพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนที่มีขนาดปกติกับขนาดใหญ่กว่าปกติ จะมีความพอใจในสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพอๆกัน

2. ไม่พบความสัมพันธ์ที่แน่นอน เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งสองกลุ่มที่ใช้ห้องเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

3. ส่วนแดเนียล (Daniel, 1968 : 1716-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับ ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนกับขนาดห้องเรียน ในโรงเรียนมัธยมรัฐอินเดียนา สรุปผลการวิจัยไว้ว่า

1. ขนาดของโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดโปรแกรมทางการศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่มีจัดโปรแกรมการศึกษาได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก
2. การเพิ่มขนาดของโรงเรียน จะมีผลต่อการลดระดับค่าใช้จ่ายของนักเรียน ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีความแน่นอนเมื่อนำมาคำนวณหาครุหมีค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียน
3. ระดับค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียน มีผลต่อคุณภาพโดยส่วนรวมของโปรแกรมการศึกษา ความสัมพันธ์นี้มีแนวโน้มส่งผลไปถึงคุณภาพการสอนของครูและการบริหารโรงเรียนด้วย

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา แทก (Tagg, 1969 : 92-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของโรงเรียนประถมศึกษารุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ในรัฐยูทาห์ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษารุ่นใหม่ลงทุนสูงในด้านกระแสไฟฟ้า เครื่องจักรกล กับมีความต้องการสูงในเรื่องวัสดุทำหลังคาอาคารเรียนและป้องกันความชื้น (Dampproofing) มากกว่าโรงเรียนรุ่นเก่าอีกด้วย

ส่วนความยืดหยุ่นเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่เรียนนั้น เยตส์ (Yates, 1969 : 2084-A) ได้ศึกษาความยืดหยุ่นของการพัฒนาอาคารสถานที่ และการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนระดับประถมและมัธยมรวม 20 โรงเรียน ซึ่งเคยได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการวางแผนก่อสร้างอาคารเรียนจากมหาวิทยาลัย เทนเนสซี ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. โรงเรียนรู้จักยืดหยุ่นในการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่อย่างรวดเร็ว เป็นค้นว่า รู้จักจัดห้องเรียนให้กว้างโดยแบ่งห้องด้วยกระดานดำ ตู้ หรือเครื่องตกแต่งอื่นๆที่เคลื่อนย้ายได้ง่าย

2. เมื่อเปรียบเทียบกับปี 1960 แล้ว ปรากฏว่าโรงเรียนในปี 1968 รู้จักยืดหยุ่น

ในการปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่มากขึ้น

3. บุคคลากรในโรงเรียนประถมศึกษามีแนวโน้มว่า จะรู้จักยืดหยุ่นใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่มากกว่าบุคคลากรในโรงเรียนมัธยม

4. โรงเรียน 9 ใน 20 โรงเรียนที่ศึกษา มีความยืดหยุ่นในการใช้อาคารสถานที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับระยะแรกๆ

ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้ มิลเลอร์ (Miller, 1971 : 1235-A) ได้ศึกษาผลของการใช้อาคารเรียนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตารางเวลาในโรงเรียนมัธยม 3 แห่ง เขาพบว่า

1. สัดส่วนในการใช้ห้องเรียนแต่ละอาคารเรียน จะขึ้นอยู่กับขนาดของห้องและโปรแกรมทางการศึกษา

2. โรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน สามารถรับนักเรียนเข้าเรียนได้มากขึ้น และใช้พื้นที่ต่อนักเรียนน้อยลงเมื่อได้ใช้ตารางเรียนแบบยืดหยุ่น

3. การเปลี่ยนแปลงเวลาเรียนในแต่ละคาบ มีผลต่อการสมัครเข้าเรียนและการใช้เนื้อที่ต่อนักเรียน 1 คน

เกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำแนะนำในการจัดอาคารสถานที่โรงเรียนนั้น เทเลอร์ (Taylor, 1976 : 3329-A) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 15 โรงเรียน กับโรงเรียนนานาชาติที่มีชื่อเสียง 3 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

1. คำแนะนำที่ให้โรงเรียนจัดให้มีที่ว่าง (Open Space) สำหรับนักเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำตามทุกโรงเรียน

2. คำแนะนำที่ให้จัดห้องแนะแนวไว้ใกล้ๆย่านวิชาการ (Academic area) พบว่า โรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 8 โรงเรียนและโรงเรียนนานาชาติ 1 โรงเรียนปฏิบัติตาม

3. คำแนะนำที่ให้จัดห้องประชุมไว้ในย่านหนังสือ ปรากฏว่ามีโรงเรียนนานาชาติ 1 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 9 โรงเรียนทำตาม

4. โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้ออกแบบโดยแยกห้องที่ใช้เสียงดัง เช่นห้องดนตรีไว้ต่างหาก มิให้รบกวนห้องอื่นๆ

5. ทุกโรงเรียนมีโรงพลศึกษาเป็นเอกเทศตามคำแนะนำ

6. คำแนะนำที่ให้แยกส่วนที่ใช้เสียงดังออกจากย่านศิลปะ (Art area) มีโรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 4 โรงเรียน และโรงเรียนนานาชาติ 2 โรงเรียนจัดทำ
 7. โรงเรียนเวอร์จิเนีย 8 โรงเรียน และโรงเรียนนานาชาติ 1 โรงเรียน สามารถจัดห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์เป็นเอกเทศได้
 8. คำแนะนำที่ให้จัดศูนย์อุปกรณ์การเรียนไว้ในย่านวิชาการนั้น มีโรงเรียนนานาชาติ 2 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 13 โรงเรียนกระทำตาม
 9. คำแนะนำที่ให้จัดอาคารบริหารไว้ใกล้ทางเข้าโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนมากได้กระทำ เว้นแต่โรงเรียนนานาชาติเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้น
 10. คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบโรงอาหารให้เป็นอาคารเอนกประสงค์ปรากฏว่า โรงเรียนมัธยมเวอร์จิเนีย 11 โรงเรียน และโรงเรียนนานาชาติ 3 โรงเรียนทำได้
 11. คำแนะนำที่เสนอให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมใช้อาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้กระทำอยู่เป็นประจำ
 12. ทุกโรงเรียนได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ให้จัดหาวัสดุภัณฑ์นักเบา หรือดัดเก็บได้มาใช้กันห้องเรียน
- จากผลการวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่นำมาถ่วงน้ำหนักนี้ เป็นข้อยืนยันได้ว่างานบริหารอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญยิ่ง สมควรที่ผู้บริหารโดยเฉพาะครูใหญ่จะต้องให้ความสนใจมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ กระทำกับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 208 คน

เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียน ถือเกณฑ์การเลือกดังนี้

1.1 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

1.2 เป็นโรงเรียนที่มีอาคารเรียนประเภทถาวร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด ตามจำนวนนักเรียน คือ

จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 200 คนลงมา เป็นขนาดเล็ก

จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 200 - 499 คน เป็นขนาดกลาง

จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป เป็นขนาดใหญ่

1.3 เป็นโรงเรียนที่ครูใหญ่คนปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา

2. ครูใหญ่ เป็นครูใหญ่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนตามข้อ 1

3. โรงเรียนทุกขนาด จะเลือกมาศึกษาเพียงร้อยละ 30 ของที่มีอยู่ตาม เกณฑ์ในข้อ 1 เท่านั้น

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ตรวจสอบคุณสมบัติของโรงเรียน และคุณสมบัติของครูใหญ่จากรายงานประจำ เดือน ทะเบียนโรงเรียน และเอกสารอื่นๆที่ส่วนการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างอำเภอ ในจังหวัดศรีสะเกษมาศึกษาเพียง 5 อำเภอ (ทั้งหมดมี 9 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอ) ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูใหญ่ จากโรงเรียนในอำเภอที่เลือกได้ในข้อ 2 ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละระดับชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) จะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ 15 โรงเรียน ครูใหญ่ 15 คน

โรงเรียนขนาดกลาง 75 โรงเรียน ครูใหญ่ 75 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก 118 โรงเรียน ครูใหญ่ 118 คน

รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 208 คน

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน

อำเภอ.	ขนาดของโรงเรียน			รวม
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
เมือง	3	21	24	48
กันทรลักษ์	6	24	32	62
ขุนหาญ	3	12	22	37
ไพรบึง	2	3	14	19
ราษีไศล	1	15	26	42
รวม	15	75	118	208

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถามวัดสภาพการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเติมข้อความ และแบบ Check-list

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ ส่วนนี้แยกเนื้อหาออกเป็น 5 ด้านละ 5 ข้อได้แก่ ความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ การจัดหาและการใช้งบประมาณ การดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ การควบคุมดูแลรักษา และการให้บริการแก่ชุมชน อีกส่วนหนึ่งถามเกี่ยวกับความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ด้านละ 5 ข้อเช่นกันได้แก่ สภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง งบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด และความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน แบบสอบถามทั้งสองส่วนนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ส่วนละ 25 ข้อ รวมทั้งสิ้น 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open form)

การตอบแบบสอบถามในตอนที่ 2 ให้ครูใหญ่ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่า สภาพการบริหารอาคารสถานที่ที่ตนเองปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร แล้วเลือกเขียนเครื่องหมาย ✓ ใต้ข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งมี 5 ตัวเลือก คือ

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีปัญหาหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย
.....

ข้อความถามในแบบสอบถามมีความสำคัญเป็น 5 ระดับ คือ

- 1 หมายถึง ไม่มีปัญหา หรือไม่ได้ปฏิบัติเลย
- 2 หมายถึง น้อยที่สุด
- 3 หมายถึง น้อย
- 4 หมายถึง มาก
- 5 หมายถึง มากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน พิจารณาจากคำตอบคือ เมื่อตอบ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด หรือไม่มีปัญหา จะให้คะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ ยกเว้นข้อ 17 22 และ 25 ในส่วนที่ 1 ของแบบสอบถามตอนที่ 2 จะให้คะแนนกลับกันคือ จะให้ 1 2 3 4 5 เมื่อตอบ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด หรือไม่มีปัญหา

ถามลำดับ

ตัวอย่าง

ข้อ (0) ท่านประสบปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่เรียนหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีปัญหา

.....

ข้อ (00) ท่านสามารถดัดแปลงห้องเรียนให้มีการถ่ายเทอากาศได้หรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ดัดแปลงไม่ได้เลย

.....

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ส่งแบบสอบถามปลายเปิดให้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอดุหมพริพิสัย จังหวัดศรีสะเกษจำนวน 80 คน เป็นผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องอาคารสถานที่ เพื่อนำเนื้อหามาประมวลเข้าเป็นแบบสอบถาม
3. ศึกษารูปแบบของแบบสอบถามชนิดต่างๆ โดยเฉพาะแบบสอบถามของ คาวเรื่อง รัตนิน (คาวเรื่อง รัตนิน, 2518 : 110) และเกณฑ์การประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษาของสุมิตร คุณานุภกรและคณะ (สุมิตร คุณานุภกรและคณะ, 2519 : 112)
4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาเรียบเรียงจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วสร้างข้อคำถามจากข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นแบบสอบถามแบบ ลีเคอร์ต (Likert Scales)
5. ส่งแบบสอบถามที่จัดทำให้คณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจแก้ไขภาษา ส่วนวนให้ชัดเจนเหมาะสมยิ่งขึ้น
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pretest) กับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอดุหมพริพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split half) และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรของ Spearman-Brown ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น .864 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูงพอที่จะนำไปใช้ได้

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เริ่มทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 - 18 พฤศจิกายน 2520 โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้าหมวดการศึกษามหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่วิชาการอำเภอเป็นผู้แจกแบบสอบถามให้แก่ครูใหญ่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เมื่อตอบเสร็จให้ส่งกลับมารวมไว้ที่หมวดการศึกษามหาวิทยาลัย และผู้วิจัยได้ออกไปขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองตามวันที่ได้กำหนดเอาไว้

ผลของการรวบรวมข้อมูลปรากฏว่าเก็บแบบสอบถามได้คืน 194 ฉบับและไม่สมบูรณ์ 6 ฉบับ จึงเหลือแบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ได้ 188 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย

1.3 ค่าความแปรปรวน

1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบค่าความแปรปรวนโดยใช้วิธีของลินควิสต์ (Lindquist, 1956 : 56)
ถ้าค่าสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยใช้
q - statistic ตามวิธีของนิวแมน-เคิล (Winer, 1962 : 101)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	การเฉลี่ย
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-Distribution
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Square
df	แทน	Degree of Freedom
q	แทน	q-statistic

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์การอยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่
ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่
ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตอนที่ 4 ประมวลปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ค่าร้อยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตาราง 2 ค่าร้อยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	สภาพอาคารสถานที่	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. นวัตกรรมในที่ดิน	ทำแล้ว	9	60.00	32	46.37	54	51.92
	ยังไม่ทำ	6	40.00	37	53.63	50	48.08
2. ภารโรง	มี	15	100.00	34	49.28	10	9.61
	ไม่มี	-	-	35	50.72	94	90.39
3. หอประชุม	มี	2	13.33	4	5.79	2	1.92
	ไม่มี	13	86.67	65	94.21	102	98.08
4. โรงอาหาร	มี	6	40.00	8	11.59	1	0.96
	ไม่มี	9	60.00	61	88.41	103	99.04
5. โรงฝึกงาน	มี	11	73.33	9	13.04	-	-
	ไม่มี	4	26.67	60	86.96	104	100.00
6. บ้านพักครู	มี	15	100.00	65	94.21	51	49.03
	ไม่มี	-	-	4	5.79	53	50.97
7. เรือนเพาะชำ	มี	9	60.00	16	23.18	-	-
	ไม่มี	6	40.00	53	76.82	104	100.00
8. ส้วม	มี	14	93.33	54	78.26	66	63.46
	ไม่มี	1	6.67	15	21.14	38	36.54
9. ที่บัสสาวะ	มี	15	100.00	18	26.08	11	10.57
	ไม่มี	-	-	51	73.92	93	89.43

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	สภาพอาคาร สถานที่	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10. ห้องครูใหญ่	มี	13	86.67	31	44.92	14	13.46
	ไม่มี	2	13.33	38	55.08	90	86.54
11. ห้องพักครู	มี	7	46.67	24	34.78	11	10.57
	ไม่มี	8	53.33	45	65.22	93	89.43
12. ห้องสมุด	มี	6	40.00	12	17.39	7	6.73
	ไม่มี	9	60.00	57	82.61	97	93.27
13. ห้องพยาบาล	มี	5	33.33	13	18.84	6	5.76
	ไม่มี	10	66.67	56	81.16	98	94.24
14. ห้องวิทยาศาสตร์	มี	-	-	2	2.89	-	-
	ไม่มี	15	100.00	67	97.11	104	100.00
15. ห้องพัสดุ	มี	8	53.33	5	7.24	3	2.88
	ไม่มี	7	46.67	64	92.76	101	97.12
16. ห้องสำหรับพักนอน	มี	-	-	1	1.45	-	-
	ไม่มี	15	100.00	68	98.55	104	100.00
17. รั้ว	มี	12	80.00	38	55.07	43	41.35
	ไม่มี	3	20.00	31	44.93	61	58.65
18. บ่อน้ำ	มี	13	86.67	49	71.01	50	48.07
	ไม่มี	2	13.33	20	28.99	54	51.93
19. ทางเดินมีหลังคา	มี	2	13.34	7	10.14	5	4.80
	ไม่มี	13	86.66	62	89.86	99	95.20
20. ทางเดินไม่มีหลังคา	มี	11	73.33	43	62.31	69	66.35
	ไม่มี	4	26.26	26	37.69	35	33.65

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	สภาพอาคาร สถานที่	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
21. สนามฟุตบอล	มี	15	100.00	64	92.75	86	82.69
	ไม่มี	-	-	5	7.25	18	17.31
22. สนามเด็กเล่น	มี	7	46.67	19	27.53	28	26.92
	ไม่มี	8	53.33	50	72.47	76	73.08
23. ที่พักผ่อน	มี	6	40.00	20	28.98	24	23.07
	ไม่มี	9	60.00	49	71.02	80	76.93
24. ไม้ดอกไม้ประดับ	มี	15	100.00	69	100.00	97	93.27
	ไม่มี	-	-	-	-	7	6.73
25. ไม้ร่มเงา	มี	15	100.00	63	91.30	88	84.62
	ไม่มี	-	-	6	8.70	16	15.38
26. ที่เก็บขยะ	มี	13	86.67	47	68.11	62	59.62
	ไม่มี	2	13.33	22	31.89	42	40.38

จากตาราง 2 สามารถจำแนกรายการได้ดังนี้

นิติกรรมในที่ดิน ปรากฏว่า ร้อยละ 60.00 ของโรงเรียนขนาดใหญ่และร้อยละ 51.92 ของโรงเรียนขนาดเล็กได้ทำนิติกรรมในที่ดินเรียบร้อยแล้ว แต่ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 53.36 ยังไม่ได้ทำนิติกรรมในที่ดินให้เป็นที่ยอมรับ

การโรง ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการโรงครบทุกโรง กว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนขนาดกลางก็ปรากฏว่ามีโรงแล้ว ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีเพียงร้อยละ 9.61 เท่านั้น

หอประชุม โรงเรียนส่วนใหญ่ทั้ง 3 ขนาดยังไม่มีหอประชุมเป็นสัดส่วน คือมีเพียงร้อยละ 13.33 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 5.79 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 1.92 ของ

โรงเรียนขนาดเล็กเท่านั้น

โรงอาหาร ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีโรงอาหารเพียงร้อยละ 40.00 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กก็มีโรงอาหารจำนวนน้อยเช่นกัน คือเพียงร้อยละ 11.59 และร้อยละ 0.96 เท่านั้น

โรงฝึกงาน ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีโรงฝึกงานเลย โรงเรียนขนาดใหญ่มีโรงฝึกงานร้อยละ 73.33 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีโรงฝึกงานเพียงร้อยละ 13.02 เท่านั้น

บ้านพักครู โรงเรียนขนาดใหญ่มีบ้านพักครูเรียบร้อยแล้ว โรงเรียนขนาดกลางก็มีบ้านพักครูอยู่แล้วจำนวนมาก คือร้อยละ 94.04 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีบ้านพักครูเพียงครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 50.97 เท่านั้น

เรือนเพาะชำ ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังไม่มีเรือนเพาะชำเลย โรงเรียนขนาดกลางก็มีเรือนเพาะชำอยู่จำนวนน้อยเช่นกัน คือเพียงร้อยละ 23.18 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีเรือนเพาะชำแล้วร้อยละ 60.00

ส้วม โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีส้วมร้อยละ 36.54 และ 21.14 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีส้วมอยู่จำนวนมากแล้ว คือมีถึงร้อยละ 93.33

ที่บัสสภาวะ ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีที่บัสสภาวะเพียงร้อยละ 26.08 และ 10.57 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ปรากฏว่ามีที่บัสสภาวะครบทุกโรงแล้ว

ห้องครูใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีห้องครูใหญ่ร้อยละ 86.67 และ 44.92 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีห้องครูใหญ่เพียงร้อยละ 13.46 เท่านั้น

ห้องพักครู ปรากฏว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่มีห้องพักครู ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กก็ปรากฏว่ามีห้องพักครูเพียงร้อยละ 34.78 และ 10.57 เท่านั้น

ห้องสมุด ปรากฏว่า โรงเรียนทุกขนาดมีห้องสมุดไม่ถึงครึ่งหนึ่ง คือมีเพียงร้อยละ 40.00 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 17.39 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 6.73 ของโรงเรียนขนาดเล็ก เท่านั้น

ห้องพยาบาล โรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องพยาบาลเพียงร้อยละ 33.33

ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กก็มีห้องพยาบาลอยู่จำนวนน้อยเช่นกัน คือเพียงร้อยละ 5.76 เท่านั้น

ห้องวิทยาศาสตร์ ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กไม่มีห้องวิทยาศาสตร์เลย ส่วนโรงเรียนขนาดกลางก็มีห้องวิทยาศาสตร์เพียงร้อยละ 2.89 เท่านั้น

ห้องพัสดุ โรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องพัสดุร้อยละ 53.33 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีห้องพัสดุอยู่จำนวนน้อย คือเพียงร้อยละ 7.24 และร้อยละ 2.88 เท่านั้น

ห้องสำหรับพักผ่อน ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กไม่มีห้องสำหรับพักผ่อนเลย ส่วนโรงเรียนขนาดกลางก็มีห้องสำหรับพักผ่อนเพียงร้อยละ 1.45 เท่านั้น

รั้ว โรงเรียนขนาดใหญ่ยังไม่มีรั้วร้อยละ 20.00 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางก็ยังมีขาดแคลนรั้วอยู่มาก คือร้อยละ 58.65 และ 44.93 ตามลำดับ

บ่อน้ำ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีบ่อน้ำในโรงเรียนร้อยละ 86.67 และ 71.01 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีบ่อน้ำในโรงเรียนเพียงร้อยละ 48.07 เท่านั้น

ทางเดินมีหลังคา ปรากฏว่า โรงเรียนทุกขนาดมีทางเดินที่มีหลังคาอยู่จำนวนน้อย คือเพียงร้อยละ 13.34 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 10.14 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 4.80 ของโรงเรียนขนาดเล็กเท่านั้น

ทางเดินไม่มีหลังคา ปรากฏว่า โรงเรียนทุกขนาดมีทางเดินที่ไม่มีหลังคาอยู่แล้วเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คือมีร้อยละ 73.33 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 62.31 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 66.35 ของโรงเรียนขนาดเล็ก

สนามฟุตบอล โรงเรียนขนาดใหญ่ทุกโรงเรียนมีสนามฟุตบอลแล้ว แต่โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางยังมีสนามฟุตบอลจำนวนน้อย คือเพียงร้อยละ 17.31 และร้อยละ 7.25 เท่านั้น

สนามเด็กเล่น โรงเรียนทุกขนาดมีสนามเด็กเล่นไม่ถึงครึ่งหนึ่ง คือมีเพียงร้อยละ 46.67 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 27.53 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 26.92 ของโรงเรียนขนาดเล็กเท่านั้น

ที่พักผ่อน ปรากฏว่า โรงเรียนทุกขนาดมีที่พักผ่อนอยู่จำนวนน้อย คือเพียงร้อยละ 40.00 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 28.98 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 23.07 ของ

โรงเรียนขนาดเล็กเท่านั้น

ไม้ดอกไม้ประดับ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีไม้ดอกไม้ประดับอยู่แล้ว
ทุกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กก็มีไม้ดอกไม้ประดับจำนวนมากเช่นกัน คือมีถึงร้อยละ 93.27
ไม้ร่มเงา โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีไม้ร่มเงาในโรงเรียนร้อยละ
91.30 และ 84.62 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ปรากฏว่ามีไม้ร่มเงาแล้วทุกโรงเรียน
ที่เก็บขยะ ปรากฏว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดส่วนใหญ่มีที่เก็บขยะแล้ว คือมีร้อยละ
86.67 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ 68.11 ของโรงเรียนขนาดกลาง และ 59.62 ของ
โรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งแยกเป็น 5 ด้านดังนี้
1. ความรู้ความเข้าใจด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่
ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานด้านความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของ
อาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	22.0000	2.7143	1.6475
โรงเรียนขนาดกลาง	69	21.1594	6.4301	2.5357
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	20.4038	6.8256	2.6125

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจความหมายและ
ความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่า
กัน กล่าวคือค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหาร
อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของครูใหญ่โรงเรียนขนาดกลาง

และขนาดเล็ก ในโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ต่ำสุด คือเพียง 20.4038

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่อยู่ในระดับต่ำพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 วิเคราะห์ความแปรปรวนด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	46.8631	23.4316	3.7689*
ภายในกลุ่ม	185	1178.2849	6.3691	
รวม	187	1225.1480		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความแตกต่างกันจริง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงใช้ q - statistic ตรวจสอบดูค่าเฉลี่ย ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบความแตกต่างด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน		โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดใหญ่
	ค่าเฉลี่ย	20.4038	21.1594	22.0000
โรงเรียนขนาดเล็ก	20.4038	-	0.7556**	1.5962**
โรงเรียนขนาดกลาง	21.1594		-	0.8406
โรงเรียนขนาดใหญ่	22.0000			-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$\sqrt{MS_{error}/n} \quad q_{.99}(r, 185) \quad q_{.99}(r, 185)$$

	$r = 2$	$r = 3$
	3.64	4.12
	0.7015	0.7940

จากตาราง 5 แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

2. ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ
แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	17.6000	6.8286	2.6131
โรงเรียนขนาดกลาง	69	18.5797	7.8649	2.8044
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	18.5481	8.6190	2.9358

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการจัดหาและการใช้งบประมาณของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการจัดหาและการใช้งบประมาณโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีค่าต่ำที่สุดเพียง 17.6000

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีความรู้ความเข้าใจการจัดหาและการใช้งบประมาณอยู่ในระดับต่ำพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยผลปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 วิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	123.4984	61.7492	0.9971
ภายในกลุ่ม	185	11457.3016	61.9314	
รวม	187	11580.8000		

จากตาราง 7 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจการจัดหาและการใช้งบประมาณเพื่อบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน อย่างกับสมมุติฐานข้อที่ 1

3. ความรู้ความเข้าใจด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่แยกตามขนาดโรงเรียน

กาสดิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	20.4667	6.6952	2.5875
โรงเรียนขนาดกลาง	69	19.9710	6.2639	2.5027
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	19.2692	7.3831	2.7171

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนขนาดกลางและ

ขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่สูงสุด คือ 20.4667

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความรู้ความเข้าใจการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่อยู่ในระดับต่ำพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	39.7212	19.8606	2.8464*
ภายในกลุ่ม	185	1304.5599	7.0517	
รวม	187	1344.2811		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความแตกต่างกันจริง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงใช้ q - statistic ตรวจสอบดูค่าเฉลี่ย ซึ่งปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย	โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดใหญ่
		19.1731	19.9710	20.4667
โรงเรียนขนาดเล็ก	19.1731	-	0.7979**	1.2936**
โรงเรียนขนาดกลาง	19.9710		-	0.4957
โรงเรียนขนาดใหญ่	20.4667			-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$r = 2$

$r = 3$

$q_{.99}(r, 185) 3.64$

4.12

$\sqrt{MS_{error}/n} q_{.99}(r, 185) 0.7767$

0.8792

จากตาราง 10 แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความรู้ความเข้าใจในการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระหว่างครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ไม่แตกต่างกัน

4. ความรู้ความเข้าใจด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	s^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	22.0000	2.1429	1.4638
โรงเรียนขนาดกลาง	69	20.8116	5.5081	2.3469
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	21.6250	5.4405	2.3324

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในโรงเรียนขนาดกลางปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ต่ำที่สุด คือเพียง 20.8116

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่อยู่ในระดับต่ำพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 - วิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	34.1283	17.0642	3.2716*
ภายในกลุ่ม	185	964.9257	5.5158	
รวม	187	999.0540		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดแตกต่างกันจริง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่จึงใช้ q - statistic ตรวจสอบค่าเฉลี่ย ซึ่งปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่
แยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดใหญ่
		20.8116	21.6250	22.0000
โรงเรียนขนาดกลาง	20.8116	-	0.8134**	1.1884**
โรงเรียนขนาดเล็ก	21.6250		-	0.3750
โรงเรียนขนาดใหญ่	22.0000			-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

		$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.99}(r, 185)$	3.64	4.12
$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.99}(r, 185)$	0.5743	0.6501

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดเล็กมีความรู้ความเข้าใจการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ไม่แตกต่างกัน

5. ความรู้ความเข้าใจด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน

ตาราง 14 ค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	18.2000	12.0286	3.4682
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.9855	9.7792	3.1271
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	17.6346	10.0594	3.1716

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนของโรงเรียนขนาดใหญ่สูงที่สุดคือ 18.2000

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าสูงพอๆกันทุกขนาด แสดงว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความรู้ความเข้าใจการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนใกล้เคียงกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 วิเคราะห์ความแปรปรวนค่าการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	7.6411	3.8206	0.3781
ภายในกลุ่ม	185	1869.5009	10.1054	
รวม	187	1877.1420		

จากตาราง 15 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 1 ถ้าพิจารณาข้อมูลโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดแล้ว จะปรากฏผลดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่รวมทุกด้านแยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	20.0533	9.2404	3.0398
โรงเรียนขนาดกลาง	69	19.7014	8.6170	2.9354
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	19.4769	9.7760	3.1266

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ

ค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของโรงเรียนขนาดใหญ่สูงที่สุดคือ 20.0533

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีค่าสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็กโดยส่วนรวมแล้วมีแนวโน้มว่าจะมีมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนขนาดกลาง

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่รวมทุกด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	23.5477	11.7739	1.2810
ภายในกลุ่ม	185	8612.0283	9.1911	
รวม	187	8635.5760		

จากตาราง 17 แสดงว่า เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งแยกเป็น 5 ด้านดังนี้

1. ความไม่คล่องตัวด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่

ตาราง 18 ค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	16.6000	7.2236	2.6876
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.6377	7.9109	2.8126
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	17.4808	8.8152	2.9690

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหาร ด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีค่าต่ำสุดเพียง 16.6000

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำ ทุกขนาด แสดงว่าโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหาร ด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่มากพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 19

ตาราง 19 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	58.8042	29.4021	0.4981
ภายในกลุ่ม	185	10921.1958	59.0335	
รวม	187	10980.0000		

จากตาราง 19 แสดงว่า ความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน ชัดแจ้งกับสมมุติฐานข้อที่ 1

2. ความไม่คล่องตัวด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่

ตาราง 20 ค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน \ ค่าสถิติ	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	18.2000	2.3143	1.5212
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.7246	3.6436	1.9088
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	17.1923	6.5646	2.5621

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหาร

ด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กต่ำกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่โรงเรียนขนาดใหญ่สูงที่สุดคือ 18.2000

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่มากพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	21.6264	10.3132	2.0637
ภายในกลุ่ม	185	969.3654	5.2398	
รวม	187	990.9918		

จากตาราง 21 แสดงว่า ความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

3. ความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่

ตาราง 22 ค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	17.8667	6.1238	2.4746
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.4058	7.9800	2.8248
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	17.2885	7.7315	2.7805

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน แต่อยู่ในลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเป็น 17.8667 17.4058 และ 17.2885 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าค่าทุกขนาด แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหารด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่มากพอๆกัน

เพื่อทราบค่าเฉลี่ยว่าจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 23

ตาราง 23 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารงานงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	4.3369	2.1685	0.2314
ภายในกลุ่ม	185	1733.7172	9.3714	
รวม	187	1738.0541		

จากตาราง 23 แสดงว่า ความไม่คล่องตัวในการบริหารงานงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน จัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 2

4. ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด

ตาราง 24 ค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	18.6667	5.0952	2.2572
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.7101	4.5030	2.1220
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	16.9808	7.4365	2.7269

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด โรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในโรงเรียนขนาดเล็กปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัดต่ำที่สุด คือเพียง 16.9808

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัดมากพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 25

ตาราง 25 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	11.4268	5.7134	0.0956
ภายในกลุ่ม	185	11051.1900	59.7362	
รวม	187	11062.6168		

จากตาราง 25 แสดงว่า ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 2

5. ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคคลากร
ในโรงเรียนและชุมชน

ตาราง 26 ค่าสถิติพื้นฐานความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้าน
ความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน แยกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน \ ค่าสถิติ	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	18.8000	2.1714	1.4735
โรงเรียนขนาดกลาง	69	18.3188	6.0733	2.4644
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	19.0577	4.7151	2.1714

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหาร
อาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของครูใหญ่โรงเรียน
ประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหาร
อาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชนโรงเรียนขนาดใหญ่และ
ขนาดกลางต่ำกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนค่าเฉลี่ยของความไม่คล่องตัวในการบริหาร
อาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชนโรงเรียนขนาดเล็กมีค่า
สูงที่สุดคือ 19.0577

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำ
ทุกขนาด แสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหาร
อาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชนมากพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความ
แปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 27

ตาราง 27 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	11.4268	5.7134	0.0956
ภายในกลุ่ม	185	11051.1900	59.7362	
รวม	187	11062.6168		

จากตาราง 27 แสดงว่า ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ด้านความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 2

ถ้าพิจารณาข้อมูลโดยส่วนรวมเกี่ยวกับความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดแล้ว จะปรากฏดังตาราง 28

ตาราง 28 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษารวมทั้ง 5 คำน แยกตามขนาดโรงเรียน

ค่าสถิติ ขนาดโรงเรียน	N	$\bar{X}$	S^2	S
โรงเรียนขนาดใหญ่	15	18.0267	7.2155	2.6816
โรงเรียนขนาดกลาง	69	17.7594	6.0437	2.4583
โรงเรียนขนาดเล็ก	104	17.6000	8.1518	2.8551

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมของความไม่คล่องตัว

ในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่เท่ากัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมของความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยโดยส่วนรวมของความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่โรงเรียนขนาดใหญ่สูงที่สุดคือ 18.0267

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏว่ามีค่าต่ำทุกขนาด แสดงว่าโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวมแล้วมากพอๆกัน

เพื่อทราบว่า ค่าเฉลี่ยจะมีความแตกต่างกันจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ความแปรปรวนดู ผลปรากฏดังตาราง 29

ตาราง 29 วิเคราะห์ความแปรปรวนความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 2

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	22.5127	11.2564	2.2415
ภายในกลุ่ม	185	929.0393	5.0218	
รวม	187	951.5520		

จากตาราง 29 แสดงว่า โดยส่วนรวมแล้วความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน ชัดแย้งกับสมมุติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 4 ประมวลปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด

ก. กลุ่มครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่

จากแบบสอบถาม 15 ฉบับ มีผู้ตอบแสดงความคิดเห็นมาทั้ง 15 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และห้องพิเศษ เฉพาะวิชาต่างๆ

1.1 อาคารเรียน ออกแบบให้มีแต่เฉพาะห้องเรียน ไม่มีห้องโถงหรือห้องว่างใหญ่พอจะจัดกิจกรรมต่างๆได้

1.2 อาคารเรียน ปลุกชิดริมรั้วด้านหน้ามากเกินไป ทำให้ไม่มีสนามหน้าโรงเรียน มองดูไม่สวยงาม

1.3 อาคารเรียนแบบเก่าประเภทเสาไม้ถูกปลวกทำลาย แกะไขไม่ได้

1.4 ห้องเรียนแคบ ไม่สามารถจัดมุมทางวิชาการต่างๆได้

1.5 ห้องสมุดขาดอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น โต๊ะ ม้านั่ง ชั้นวางหนังสือ ทำให้ใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่

2. ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน

2.1 บริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ต่ำ น้ำท่วมในฤดูฝน เกิดความลำบากในการเดินทางของครูและนักเรียน

2.2 บริเวณโรงเรียนคับแคบ ขยายไม่ได้เพราะถูกชนาบด้วยบ้านเรือนและร้านค้า

2.3 สนามไม่เรียบ เพราะไม่มีเครื่องคัดหญ้า

2.4 ต้นไม้ คอกไม้ในบริเวณโรงเรียนถูกสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านทำลาย

2.5 ขาดความรู้ในเรื่องการจัดตกแต่งบริเวณโรงเรียนและอาคารสถานที่

3. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

3.1 นักเรียนไม่ช่วยรักษาความสะอาด และครูก็ไม่ค่อยเอาใจใส่กำกับ

3.2 ไม่มีงบประมาณบำรุงรักษา และซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด

3.3 อาคารประกอบมีไม่ครบตามความจำเป็น จึงให้บริการแก่ประชาชน
ไม่ได้เต็มที่

3.4 ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน

3.5 การจัดสรรงบประมาณไม่ยุติธรรม มักได้บ่อยเฉพาะผู้วิ่งเต้นเข้าหาผู้มีอำนาจ

4. ความต้องการอื่นๆ

4.1 อยากมีสิ่งเหล่านี้ให้ครบ คือหอประชุมหรือโรงอาหาร ห้องวิทยาศาสตร์
พร้อมเครื่องมือทดลองครบครัน

4.2 เงินงบประมาณเพื่อซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด ต่อเติมอาคารเรียนที่ค้าง
การก่อสร้าง สร้างสนามกีฬา ซั้วที่ดินเพื่อขยายพื้นที่ และทำรั้วรอบบริเวณโรงเรียน

4.3 พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ และต้นไม้ร่มเงา

4.4 สระหรือบ่อน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

4.5 เพิ่มครูให้สอดคล้องกับจำนวนเด็ก

4.6 อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในท้องผูกและท้องพยาบาล

4.7 หิน หรือดินสำหรับถมถนนและสนาม

4.8 ครูที่มีความรู้ทางด้านศิลปะตกแต่งอาคารสถานที่

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 อยากให้รัฐลงทุนด้านอาคารสถานที่ให้ทั้งหมด ถ้าโรงเรียนจัดหาเอง
ทำให้ต้องเรียไ้ครูและผู้ปกครองนักเรียน เกิดความเดือดร้อนและถูกบักทรสนเท้

5.2 รัฐควรจัดเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ต่างๆให้โรงเรียนอย่าง
เพียงพอเหมือนโรงเรียนมัธยมศึกษา

5.3 การแจกหนังสือ สมุด ดินสอ เป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เพราะ
ผู้ปกครองช่วยเหลือตัวเองได้

5.4 วางเงินงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนต่อหลังอยู่ในเกณฑ์ค่า ทำให้ได้
อาคารที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง มีอายุการใช้งานสั้น

5.5 การออกแบบอาคารเรียน ควรกำหนดให้มีห้องพิเศษหรือห้องที่จำเป็นต่างๆ

ไว้พร้อมมูลจะสะดวกในการบริหารอาคารสถานที่อย่างมาก

ข. กลุ่มครูใหญ่โรงเรียนขนาดกลาง

จากแบบสอบถาม 69 ฉบับ มีผู้ตอบแสดงความคิดเห็นมา 65 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.20 ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และห้องพิเศษ เฉพาะวิชาต่างๆ

1.1 อาคารเรียนแบบใต้ถุนสูง ใต้ถุนไม่ลาดพื้นซีเมนต์ให้ จึงลำบากในการ
 คัดแปลงเป็นห้องเรียนหรือจัดกิจกรรม

1.2 อาคารเรียนอยู่ในสภาพชำรุดมาก สร้างมานานและไม่ได้มาตรฐาน

1.3 ห้องเรียนคับแคบมาก เนื่องจากจำเป็นต้องแบ่งเป็น 2 ห้องเรียนใน
 ห้องหนึ่งๆ

1.4 ห้องเรียนมีไม่พอใช้ ป. 1 จัดให้เรียนในห้องสมุด ป. 2-3 เรียน
 รวมห้องเดียวกัน ส่วน ป. 4 เรียนในอีกห้องหนึ่งซึ่งจัดเป็นทั้งห้องครูใหญ่ ห้องพักครู
 และห้องพยาบาล

1.5 อาคารเรียนปลูกสร้างไม่ถูกทิศทางของแสง แดดส่องเข้าห้องเรียน
 มากทำให้ร้อนอบอ้าว

1.6 อาคารเรียนและเสารั้ว ถูกปลวกกรบกรวนทำลาย

1.7 ส่วนมีไม่พอ ครูนักเรียนแย่งกันใช้

2. ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน

2.1 บริเวณคับแคบ ไม่มีทุนทรัพย์ซื้อที่ดินขยายพื้นที่

2.2 บริเวณถูกน้ำท่วมในฤดูฝนทำให้ต้นไม้ดอกไม้ตาย

2.3 พื้นที่ของโรงเรียนเป็นหลุมบ่อมาก ครู-นักเรียนไม่มีกำลังพอจะปรับปรุง
 ได้

2.4 พื้นที่ของโรงเรียนเป็นดินเค็มปลูกต้นไม้ไม่งอกงาม

2.5 สนามกว้างมากและมีหญ้าขึ้นรก

2.6 ชาวบ้านชอบทำลายรั้ว เพื่อนำลี้ควัวเข้ามาเลี้ยงในบริเวณโรงเรียน

2.7 ชาคน้ำรดคันไม้ในฤดูแล้ง

3. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

3.1 โรงเรียนไม่มีรายได้ และไม่ได้รับงบประมาณซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด

3.2 ขาดความรู้ในเรื่องการก่อสร้างและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้รับเหมาเอาเปรียบ

3.3 อาคารต่างๆปลุกไว้ห่างกัน ไม่สะดวกในการตรวจตรา หรือสิ่งงาน

3.4 ครูสตรีมีมาก เป็นปัญหาในการพัฒนาที่ต้องใช้กำลังกาย

3.5 ขาดกำลังครู และการโรงที่จะช่วยพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่

3.6 ครูไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการอยู่เวรยามดูแลรักษาอาคารสถานที่

3.7 อาคารเรียนมีน้อยห้องเรียน ไม่เพียงพอที่จะจัดตั้งแปลงให้เป็นห้องวิชาพิเศษหรือห้องที่จำเป็นอื่นๆได้

3.8 ประชาชนยังเข้าใจว่า การจัดหาอาคารสถานที่ในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูและรัฐ จึงไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเท่าที่ควร

4. ความต้องการอื่นๆ

4.1 งบประมาณเพื่อการซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด การกำจัดปลวก การทำรั้วรอบบริเวณโรงเรียน ท่อเติมอาคารเรียน ซื่อที่ดินขยายโรงเรียน และเป็นเงินทุนจัดอาหารกลางวัน

4.2 เสาร์วคอนกรีตเสริมเหล็กแทนเสาไม้แก่น

4.3 เพิ่มครูให้ครบชั้น และต้องการภารโรงสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียน 200 คนขึ้นไป

4.4 ตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ เพื่อแบ่งเบาภาระและช่วยกันทำงาน

4.5 ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการก่อสร้าง เพิ่มอำนาจให้ครูใหญ่ควบคุมผู้รับเหมาก่อสร้างได้มากขึ้น

4.6 แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร และบ่อน้ำดื่มที่ถูกหลักอนามัย

4.7 ครูชายมีจำนวนพอๆกับครูสตรี เพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียนได้เต็มที่

4.8 ห้องน้ำห้องส้วม ห้องพักครู ห้องเรียน ห้องสมุด และอาคารประกอบ
ที่จำเป็นอื่นๆ

4.9 พิมพ์ดีดและเครื่องอัดสำเนา

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 อาคารเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในอนาคต ควรก่อสร้างด้วยอิฐหรือ
คอนกรีต จะตัดปัญหาเรื่องปลวก และมีอายุการใช้งานยาวนาน

5.2 อาคารเรียน ควรออกแบบให้มีห้องเรียนเกินชั้นเรียนไว้อย่างน้อย
1 ห้องเช่นสอนระดับ ป. 1 - 4 มี 5 ห้องเรียน ระดับ ป. 1 - 6 มี 7 - 8 ห้องเรียน

5.3 การอนุมัติให้สร้างอาคารเรียนเพิ่ม ควรให้ส้วม โต๊ะครู โต๊ะม้านั่ง
นักเรียนและอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆมาพร้อมด้วย

5.4 การบริหารอาคารสถานที่ที่ไม่มีปัญหา ถ้าครูใหญ่ทำจริงและรู้จักแบ่งงาน
ให้ครูช่วยกันรับผิดชอบ

5.5 เจ้าหน้าที่ของอำเภอหรือจังหวัด ควรออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน
อนุมัติให้สร้างอาคารเรียนหลังใหม่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ค. กลุ่มครูใหญ่โรงเรียนขนาดเล็ก

จากแบบสอบถาม 104 ฉบับ มีผู้ตอบแสดงความคิดเห็นมา 94 ฉบับ คิดเป็น
ร้อยละ 90.38 ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และห้องพิเศษ เฉพาะวิชาต่างๆ

1.1 อาคารเรียนหลังคารั่ว ประตูหน้าต่างชำรุด ไม่มีเงินซ่อมแซม

1.2 อาคารเรียนที่ราษฎรสร้างให้ของงบประมาณต่อเติมไม่ได้ เจ้าหน้าที่
อ้างว่าฉีกแบบแปลนจึงไม่อนุมัติ

1.3 อาคารเรียนเป็นแบบ 3 ห้องเรียน ทั้งๆที่เปิดสอน 4 ชั้นเรียน จึง
ไม่เพียงพอที่จะใช้สอน

1.4 ห้องเรียนไม่เพียงพอ คับแคบและไม่ไถ่มาครฐาน

1.5 มีห้องส้วม แต่ไม่ถูกสุขลักษณะ เป็นปัญหาในการอบรมเด็ก

1.6 ปลูกทำลายเสาและฝาห้องเรียน ไม่มียาที่มีคุณภาพดีกำจัด

2. ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน

2.1 พื้นที่ของโรงเรียนเป็นทรายและซากปุย ปลูกต้นไม้ไม่งอกงาม

2.2 บริเวณโรงเรียนกว้างมาก ดูแลรักษาไม่ทั่วถึง

2.3 มีรั้วไม่ครบทุกด้าน ชาวบ้านชอบทำลายรั้วของโรงเรียน

2.4 บริเวณโรงเรียนมีหลุมบ่อและจอมปลวกมาก ชาวกำลังแรงงานปรับปรุง

แก้ไข

2.5 สนามเต็มไปด้วยต้นไมยราพ ใช้พื้นที่ไม่ได้เต็มที่

2.6 ไม่รณรงค์กำจัดขยะและขยะในถูกร้อน ไม่คุ้มค่าลงทุนปลูก

3. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

3.1 ประชาชนยากจน ช่วยโรงเรียนในด้านอาคารสถานที่ได้น้อย

3.2 ครูที่สอนไม่มีประจำอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียน ทำให้ขาดคนช่วยดูแลรักษาโรงเรียน

3.3 ครูวุฒิ ป.กศ. หรือ ป.กศ.สูง ขาดความรู้ด้านการตกแต่งจัดแปลงใช้อาคารสถานที่ จึงช่วยงานด้านนี้ได้ไม่มาก

3.4 ผู้รับเหมาก่อสร้างชอบเลียงสัญญา ถ้าครูใหญ่เข้มงวดก็มักอ้างผู้บังคับบัญชาระดับเหนือหรือผู้มีอิทธิพลมาข่มขู่

4. ความต้องการอื่นๆ

4.1 ขุนสมทบในการซื้อลดหนามล้อมบริเวณโรงเรียน สร้างโรงอาหารหอประชุม ซื้อรถตัดหญ้าและอื่นๆ

4.2 พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ หรือไม้ร่มเงาที่ไม่มีในท้องถิ่น

4.3 คุรุครบชั้น โต๊ะม้านั่งครบนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นครบครัน

4.4 บ่อน้ำดื่ม สระน้ำใช้ ถังเก็บน้ำฝน หรือประปาบาดาล

4.5 วิทยุโรงเรียน เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา เครื่องดนตรีและ

อุปกรณ์กีฬา

4.7 เงินงบประมาณสำหรับซ่อมแซมอาคารเรียนที่ชำรุด

4.8 ความเป็นธรรมและเสมอภาคในการพิจารณาเงินเดือน 2 ชั้น

4.9 อยากให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาออกไปเยี่ยมโรงเรียนปีละ 2 ครั้ง

เป็นอย่างน้อย

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 โรงเรียนประถมศึกษาควรออกแบบให้ฝากันห้องเรียนเลื่อนหรือถอดเก็บได้ เพื่อความสะดวกในการจัดแปลงใช้ห้อง

5.2 งบประมาณซ่อมแซมอาคารควรให้พื้นที่ที่ขอไป เพื่อป้องกันมิให้อาคารชำรุดจนแก้ไขไม่ไหว

5.3 โรงเรียนขนาดเล็ก ถ้าออกแบบเป็น 3 ห้องเรียน ควรกันห้องให้ 4 ห้อง เพื่อให้มีห้องครบชั้นเรียน

5.4 โรงเรียนประชาบาล นอกจากมีอาคารเรียนแล้ว ควรมีอาคารประกอบ กว้างอย่างน้อย 1 หลังเพื่อใช้เป็นที่พักกิจกรรมของชาวบ้านได้

5.5 รัฐโรงเรียนต้องอาศัยชาวบ้านช่วยจัดหา และเมื่อทำแล้วต้องคอยดูแลรักษาอยู่เสมอ

5.6 ทางราชการควรบังคับให้ทุกโรงเรียนปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงา เพราะให้ความร่มรื่นเป็นประโยชน์ต่อเด็กมาก

5.7 การจัดทำ น.ส. 3 ในที่ดินของโรงเรียนมีอุปสรรคและล่าช้า ทางราชการควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ช่วยเหลือ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนหรือไม่เพียงใด และเปรียบเทียบดูว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน จะมีปัญหาหรือความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ต่างกันหรือไม่ เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางปรับปรุงงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 208 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เนื้อหาของแบบสอบถามได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสถานที่ รวมทั้งได้ข้อคิดเห็นจากครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาและผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านทางหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ แล้วไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ได้รับคืนมีจำนวน 188 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.38

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติคำนวณหาสิ่งต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวนและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ F - test

3. ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ q - statistic

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าร้อยละของสภาพอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาด
ใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กผลปรากฏว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ สิ่งที่มีอยู่ครบแล้วทุกโรง ได้แก่ ภารโรง บ้านพักครู
ที่บัสสวาระ สนามฟุตบอล ไม้ดอกไม้ประดับและไม้ไทรร่มเงา สิ่งที่มีอยู่เกินครึ่งได้แก่
โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ ส้วม ห้องครูใหญ่ รั้ว บ่อน้ำ ทางเดินไม่มีหลังคาและ
ที่เก็บขยะ สิ่งที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยได้แก่ โรงอาหาร ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องพยาบาล
สนามเด็กเล่น และที่พักผ่อน สิ่งที่มีน้อยมากหรือไม่มีเลยได้แก่ หอประชุม ห้องวิทยาศาสตร์
ห้องสำหรับพักผ่อน และทางเดินมีหลังคา สำหรับนิตกรรมในที่ดิน ปรากฏว่ามีโรงเรียน
ที่ยังไม่ได้จัดทำใหถูกต้องตามกฎหมายอยู่ร้อยละ 40.00

โรงเรียนขนาดกลาง สิ่งที่มีอยู่ครบแล้วทุกโรงคือ ไม้ดอกไม้ประดับ สิ่งที่มีอยู่
เกินครึ่งได้แก่ บ้านพักครู ส้วม รั้ว บ่อน้ำ ทางเดินไม่มีหลังคา สนามฟุตบอล
ไม้ร่มเงาและที่เก็บขยะ สิ่งที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยได้แก่ ภารโรง โรงอาหาร โรงฝึกงาน
เรือนเพาะชำ ที่บัสสวาระ ห้องครูใหญ่ ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องพยาบาล สนามเด็ก
เล่นและที่พักผ่อน สิ่งที่มีอยู่น้อยมากหรือไม่มีเลยได้แก่ หอประชุม ห้องวิทยาศาสตร์
ห้องพัสดุ ห้องสำหรับพักผ่อน และทางเดินมีหลังคา สำหรับนิตกรรมในที่ดิน ปรากฏว่า
มีโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดทำใหถูกต้องตามกฎหมายอยู่ร้อยละ 53.63

โรงเรียนขนาดเล็ก สิ่งที่มีอยู่ครบแล้วทุกโรงไม่ปรากฏว่ามีแม้แต่สิ่งเดียว ส่วน
สิ่งที่มีอยู่เกินครึ่งได้แก่ ส้วม ทางเดินไม่มีหลังคา สนามฟุตบอล ไม้ดอกไม้ประดับ
ไม้ร่มเงา และที่เก็บขยะ สิ่งที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยได้แก่ ภารโรง บ้านพักครู ที่บัสสวาระ
ห้องครูใหญ่ ห้องพักครู รั้ว บ่อน้ำ สนามเด็กเล่น และที่พักผ่อน สิ่งที่มีอยู่น้อยมาก
หรือไม่มีเลยได้แก่ หอประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ ห้องสมุด
ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพัสดุ ห้องสำหรับพักผ่อน และทางเดินมีหลังคา

สำหรับนิทรรศการในที่ดินปรากฏว่า มีโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดทำให้อุบัติตามกฎหมายอยู่ร้อยละ 48.08

2. การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่

โรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ แยกตามขนาดโรงเรียน ปรากฏว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่น ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่แต่ละด้านต่อไปนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ ด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ และด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ ส่วนด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ และด้านการให้บริการอาคารสถานที่กลุ่มชนพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อนำด้านที่พบความแตกต่างมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของแต่ละด้านแล้ว ปรากฏว่า ด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นและขนาดกลางมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นยังมีความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกด้วย ด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่พบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นและขนาดกลาง มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระหว่างครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นกับขนาดกลาง ปรากฏว่ามีความรู้ความเข้าใจด้านนี้ไม่แตกต่างกัน ด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ พบว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่น มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระหว่างครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่น ปรากฏว่ามีความรู้ความเข้าใจด้านนี้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดรวมทุกด้านแล้ว กลับพบว่าไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด

3. การเปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่

โรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ แยกตามขนาดโรงเรียน ปรากฏว่า ความไม่คล่องตัว

ในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด และด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชนไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวมทุกด้านแล้ว ก็ไม่พบความแตกต่างกัน เช่นกัน

4. ประมวลปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา แยกตามขนาดโรงเรียน พอสรุปได้ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และห้องพิเศษ เฉพาะวิชาต่างๆ ปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดประสบปัญหาค้ำคลึงกันคือ อาคารเรียนมีน้อยห้องเรียนไม่เพียงพอสำหรับใช้สอน อาคารเรียนอยู่ในสภาพชำรุด ถูกปลวกทำลาย และขาดเงินงบประมาณซ่อมแซม ห้องเรียนคับแคบจัดเป็นมุมทางวิชาการต่างๆไม่ได้ ห้องเรียนร้อนอบอ้าวทั้งในตอนเช้าและบ่ายเพราะอาคารเรียนตั้งไม่ถูกทิศทางของแสง ห้องสมุดและห้องพยาบาลมีอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ไม่ครบ ส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดประสบปัญหาค้ำคลึงกันคือ บริเวณโรงเรียนคับแคบขยายไม่ได้ บริเวณกว้างมากจนไม่สามารถดูแลรักษาได้ทั่วถึง ขาดอุปกรณ์และงบประมาณสำหรับทำรั้ว ต้นไม้ ดอกไม้ถูกสัตว์เลื้อยของชาวบ้านทำลาย สนามเป็นหลุมบ่อมีหญ้าขึ้นรกไม่มีเครื่องเล่นแรง จักรการแก้ไข พื้นดินของโรงเรียนขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่เอื้อต่อการปลูกต้นไม้ และขาดแหล่งน้ำที่จะรดต้นไม้ในฤดูแล้ง

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ ปรากฏว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดประสบปัญหาค้ำคลึงกันคือ ครู นักเรียนและชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการรักษาอาคารสถานที่ ขาดงบประมาณสำหรับบำรุงซ่อมแซมหรือขยายอาคารสถานที่ ขาดกำลังครู-ภารโรงที่จะช่วยพัฒนาอาคารสถานที่ ไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ ประชาชนไม่สนใจช่วยเหลือจัดหา

อาคารสถานที่ให้แก่โรงเรียนเท่าที่ควร และถูกผู้รับเหมาก่อสร้างใช้สิทธิพลและเอาเปรียบในการก่อสร้างอาคารสถานที่ในโรงเรียน

5. ความต้องการอื่นๆ พบว่า โรงเรียนแต่ละขนาดมีความต้องการที่สำคัญมากน้อยตามลำดับดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องการเงินงบประมาณเพื่อต่อเติมและซ่อมแซมอาคารเรียน ต้องการหอประชุมหรือโรงอาหาร สระน้ำหรือบ่อน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับใช้ในห้องสมุดและห้องพยาบาล พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับและไม้ให้ร่มเงา

โรงเรียนขนาดกลาง ต้องการงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่ม ต้องการการโรงและเพิ่มครูให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ต้องการบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้ ดึงเก็บน้ำฝน เสารั้วลวดหนาม พิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา เงินทุนจัดอาหารกลางวันและยากำจัดปลวก

โรงเรียนขนาดเล็ก ต้องการครูครบชั้นเรียน เงินงบประมาณสำหรับซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด เสารั้วและลวดหนาม บ่อน้ำดื่มและแหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตร ดึงเก็บน้ำฝน ยากำจัดปลวก พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ วิทยุโรงเรียน และอุปกรณ์กีฬา

6. ข้อเสนอแนะ พบว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนและเรื่องอื่นๆที่น่าสนใจดังนี้

6.1 การออกแบบอาคารเรียน ควรให้มีห้องเรียนเกินชั้นเรียนไว้อย่างน้อย 1 ห้อง เพื่อใช้ห้องที่ว่างหักแปลงเป็นห้องที่จำเป็นต่างๆเช่น ห้องสมุด ห้องพักครู ระเบียง

6.2 วงเงินงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนต่อหลังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้ได้อาคารเรียนที่ไม่แข็งแรงมั่นคง มีอายุการใช้งานสั้น

6.3 อาคารเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในอนาคตก ควรก่อสร้างด้วยอิฐหรือคอนกรีตเพื่อตัดปัญหาเรื่องปลวก และมีอายุการใช้งานยาวนาน

6.4 ควรแก้ไขปรับปรุงระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างและการควบคุมการก่อสร้างให้รัดกุม เพื่อมิให้ผู้รับเหมาใช้สิทธิพลและเอาเปรียบทางราชการ

6.5 โรงเรียนประถมศึกษาควรออกแบบให้ฝากันห้องเรียนเลื่อนหรือถอดเก็บได้ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการดัดแปลงใช้ห้องเรียน

6.6 เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของอำเภอหรือจังหวัด ควรออกไปตรวจดู

ข้อเท็จจริงด้วยตนเองก่อนการอนุมัติให้สร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติมในโรงเรียน จะทำให้เกิดความยุติธรรมในการจัดสรรงบประมาณมากขึ้น

6.7 ต้นไม้ที่ให้ร่มเงามีประโยชน์มาก ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ปลูกทุกโรงเรียน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพของอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด ว่ามีหรือไม่อยู่ในโรงเรียนเพียงใด และพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีอาคารสถานที่ที่พร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก กับพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนอาคารสถานที่มากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีกำลังครูจำนวนมากสามารถจัดโปรแกรมทางการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง จึงใช้เป็นเครื่องต่อรองขออาคารและอุปกรณ์ต่างๆ ได้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อีกประการหนึ่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในตัวอำเภอ หรือตำบลใหญ่ๆ ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นและประชากรมีรายได้ค่อนข้างดี จึงมีโอกาสดังกล่าวที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินหรือสิ่งของจากชุมชนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดเล็ก สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กนั้นสาเหตุของการขาดแคลนอาคารสถานที่ประการหนึ่งก็คือ การตั้งอยู่ในชุมชนเล็กๆ ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน จึงไม่สามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้เต็มที่ และนอกจากนี้การที่รัฐบาลเคยดำริที่จะยุบโรงเรียนขนาดเล็กรวมเข้ากับโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง (กระทรวงมหาดไทย, 2515 : 26 - 31) ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้บริหารไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านอาคารสถานที่แก่โรงเรียนขนาดเล็กเท่าที่ควร

เกี่ยวกับนิติกรรมในที่ดิน ปรากฏว่า โรงเรียนทุกขนาดจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่ได้จัดทำทะเบียนร้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าของที่ดินยังไม่ยอมโอนให้ หรือโรงเรียนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อให้เจ้าหน้าที่มาจัดทำ หรืออาจไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะเสียเป็นค่าธรรมเนียมในการจัดทำก็ได้

2. จากผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด และพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติใน 3 ด้าน คือด้านความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่ ด้านการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ และด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ อาจเป็น เพราะว่ามีผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มักมีวุฒิสูง หรือไม่ก็เป็นผู้มีอาวุโสเคยผ่านงานบริหารโรงเรียนมานาน ย่อมจะมีความรู้ ความเข้าใจในความสำคัญของอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และการที่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอาคารสถานที่บริบูรณ์กว่าโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ก็ย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจในการดัดแปลงใช้อาคารสถานที่ได้ดี กว่าโรงเรียนขนาดเล็กไปด้วย ส่วนการที่พบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก มีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่มากกว่าครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางนั้น อาจเนื่องมาจากเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แล้ว โรงเรียนขนาดกลางขาดแคลนครูและภารโรงมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงไม่มี กำลังพอที่จะช่วยดูแลรักษาอาคารสถานที่ได้อย่างเต็มที่เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ และมี ผลทำให้มีความรู้ด้านการควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่น้อยกว่าครูใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่ ตามไปด้วย สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก การที่มีอาคารสถานที่จำกัดจึงไม่ค่อยมีปัญหา เกี่ยวกับการดูแลรักษา และมีผลทำให้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความรู้ ความเข้าใจในงานด้านนี้สูงกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง นอกจากนี้ การที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกันในด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ และด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน นั้น สำหรับด้านการจัดหาและการใช้งบประมาณ อาจเป็นเพราะว่า งบประมาณก่อสร้าง อาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่นอกจากจะได้จากเงิน งบประมาณแผ่นดินเหมือนกันแล้ว วิธีจัดหาเงินงบประมาณเพิ่มเติมของครูใหญ่โรงเรียน ประถมศึกษาทุกขนาดก็มักใช้วิธีที่คล้ายคลึงกันอีกด้วย คือ การรับบริจาคจากครูหรือผู้ปกครอง นักเรียนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ส่วนด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน อาจ เนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดขาดแคลนอาคารสถานที่ที่ประชาชนต้องการใช้ เช่นหอประชุม หรือโรงอาหาร โรงเรียนจึงไม่สามารถให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชน ได้เต็มที่ และมีผลทำให้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีความรู้ความเข้าใจ

ด้านการให้บริการอาคารสถานที่แก่ชุมชนมากนักไม่แตกต่างกัน สำหรับการที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวมของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ได้รับการนิเทศหรือเพิ่มพูนความรู้ด้านการบริหารอาคารสถานที่จากผู้บริหารกลุ่มเดียวกันและในลักษณะเหมือนกัน จึงทำให้ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่โดยส่วนรวมของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดใกล้เคียงกันไปด้วย

3. จากผลการเปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดเป็นรายด้าน คือด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ ด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด และด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน ปรากฏว่า แต่ละด้านไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในจังหวัดเดียวกัน สภาพทั่วไปของอาคารสถานที่คล้ายคลึงกัน ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณในลักษณะเดียวกัน ใช้ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้าง หรือการควบคุมการก่อสร้างฉบับเดียวกัน การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ทั้งส่วนอำเภอและจังหวัดเกี่ยวกับงานด้านอาคารสถานที่ในโรงเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก และลักษณะการให้ความร่วมมือของครู-นักเรียนและชุมชนเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ก็คล้ายคลึงกันในทุกอำเภอ จึงทำให้ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีพอๆกันทุกด้าน

สำหรับการเปรียบเทียบความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดโดยส่วนรวม ซึ่งปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันนั้น ก็เป็นไปตามเหตุผลที่กล่าวแล้วข้างต้น

4. ผลจากการประมวลปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษเฉพาะวิชาต่างๆ ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน ปัญหาการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาด และปรากฏว่าประสบปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ใน

จังหวัดเดียวกัน มีสิ่งแวดล้อมต่างๆอย่างเดียวกัน อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลหรือได้รับการสนับสนุนส่งเสริมงานด้านอาคารสถานที่จากเจ้าสังกัดในท้องถิ่นเดียวกัน ปัญหาหรือความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ขนาดที่มีอยู่จึงไม่แตกต่างกันนัก

5. จากการประมวลความต้องการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาแต่ละขนาด และปรากฏว่าโรงเรียนแต่ละขนาดให้ความสำคัญของความต้องการแตกต่างกันเป็นต้นว่า

โรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องการงบประมาณเพื่อซ่อมแซมและต่อเติมอาคารเรียนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนมากมีอาคารหลายหลัง บางหลังใช้งานมานานและอยู่ในสภาพชำรุด จึงมีความต้องการงบประมาณเพื่อการซ่อมแซมมาก สำหรับการต่อเติมอาคารเรียนนั้น เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ, 2519 : 37 - 40) จำเป็นต้องวางแผนขยายห้องเรียนไว้ล่วงหน้า แต่งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีมีจำกัด จึงก่อสร้างอาคารสถานที่เท่าที่ได้รับงบประมาณ เป็นเหตุให้เกิดความต้องการงบประมาณต่อเติมจำนวนมาก เพื่อสร้างอาคารสถานที่ที่ค้างอยู่ให้แล้วเสร็จตามโครงการ

โรงเรียนขนาดกลาง ต้องการอาคารเรียนเพิ่มเป็นอันดับแรก อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดนี้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ, 2519 : 37 - 40) ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนที่เรียน ประกอบกับโรงเรียนขนาดกลางมีความตื่นตัวเกี่ยวกับการขยายชั้นเรียนตามหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2520 จึงมีความต้องการอาคารเรียนและห้องเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก

โรงเรียนขนาดเล็ก ต้องการครูครบชั้นเรียนเป็นอันดับแรก อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดนี้มีนักเรียนน้อย เมื่อเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครูแล้วไม่ถึงเกณฑ์ที่จะได้ครูเพิ่ม ทางราชการจึงไม่เพิ่มครูให้ ครูคนหนึ่งๆต้องสอนเด็กหลายชั้นเป็นภาระหนักในการเตรียมการสอนและพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจึงมีความต้องการครูเพิ่มให้ครบชั้นเรียนเป็นอันดับแรก

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปรับปรุงงานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนประถมศึกษา

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน มีสิ่งที่จะขอเสนอแนะไว้ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ยังไม่มีหอประชุม หองวิทยาศาสตร์ หองสำหรับพักผ่อน และทางเดินที่มีหลังคา ควรจัดสรรงบประมาณเท่าเสีย โดยก่อสร้างเป็นอาคารเอนกประสงค์ (Multipurpose building) ใช้เป็นทั้งที่ประชุม ที่รับประทานอาหาร หองทดลอง หองสำหรับพักผ่อน หรือที่สำหรับเล่นกีฬาในร่มได้ควย ส่วนหองพักครู หองสมุด หองพยาบาล สนามเด็กเล่นและที่พักผ่อนนั้น ปรากฏว่ายังมีอยู่น้อยมาก โรงเรียนน่าจะก่อเติมหรือยึดหยุ่นตัวอาคารใหม่สำหรับเป็นหองสมุดและหองพักครู ส่วนหองพยาบาลอาจแอมไว้มุมใดมุมหนึ่งของหองพักครูก็ทำได้ สนามเด็กเล่นและที่พักผ่อนก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจัดให้มีขึ้น โรงเรียนอาจขอแรงครู-นักเรียนหรือชาวบ้านช่วยปรับพื้นที่ที่ว่างอยู่ติดแปลงให้เป็นสนามเด็กเล่น ปลูกลงไม้ยืนต้นที่หอมเงาไว้มุมๆ จะเพิ่มความร่มรื่นเป็นที่พักผ่อนของเด็กได้ก็อีกควย สำหรับทางเดินที่มีหลังคา ถ้าอาคารแต่ละหลังปลูกลงไม้ทางกันนัก โรงเรียนควรจัดทำเพื่อประโยชน์ในการป้องกันแดดและฝน เพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ครูและนักเรียนที่เดินไป-มาระหว่างอาคาร ส่วนนิติกรรมในที่ดินซึ่งปรากฏว่ายังไม่ได้จัดทำเลยละ 40.00 นั้น โรงเรียนควรรีบดำเนินการจัดทำเสีย เพราะอาจสร้างปัญหายุ่งยากให้โรงเรียนได้ เช่น ทายาทเจ้าของเดิมไม่ยอมยกให้ จะเป็นเหตุให้รัฐต้องเสียเงินค่าก่อสร้างและค่ารื้อถอนจำนวนมหาศาล หรือบางครั้งอาจต้องเสียค่าฟ้องร้องเวนคืนที่ดิน ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชน ซึ่งจะไม่เกิดผลดีแก่การศึกษาของนักเรียนแต่อย่างใด

โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งเหล่านี้คือ หอประชุม โรงอาหาร หองวิทยาศาสตร์ หองพัสดุ หองสำหรับพักผ่อนและทางเดินที่มีหลังคา สำหรับหองพัสดุ โรงเรียนควรจัดให้มีไว้ เพื่อใช้เป็นที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ให้เป็นสัดส่วน ถ้าไม่สามารถกันแบ่งหองอื่นๆเป็นหองพัสดุได้ ก็ควรดัดแปลงใดคนหนึ่ง

อาคารเรียนทำเป็นหอพัก ส่วนหอประชุม โรงอาหาร หอวิทยาศาสตร์และหอสำหรับพักผ่อน หากสร้างเป็นอาคารเอกเทศจะสิ้นเปลืองมาก จึงควรทำเป็นอาคารเอนกประสงค์ (Multipurpose building) จะใช้ประโยชน์ได้มากกว่า สำหรับนิตกรรมในที่ดินที่ปรากฏว่ายังไม่ได้จัดทำถึงร้อยละ 53.63 ครูใหญ่หรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรีบดำเนินการจัดทำเสีย เพื่อป้องกันมิให้เกิดความยุ่งยากต่างๆ เช่น ที่กล่าวมาแล้วได้ และที่ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดกลางมีการร้องเรียนขาน้อยนั้น ทางเจ้าสังกัดควรพิจารณาจัดสรรเพิ่มให้ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป ซึ่งมีแนวโน้มว่าจำนวนเด็กจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ยังไม่มีหอประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ หอสมุด หอพยาบาล หอวิทยาศาสตร์ หอพัก หอสำหรับพักผ่อน และทางเดินที่มีหลังคา สำหรับเรือนเพาะชำเป็นสิ่งที่โรงเรียนควรจัดให้มีเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรื่องพืชและใช้เป็นที่เพาะชำต้นไม้ปลูกในบริเวณโรงเรียน หรือแจกจ่ายให้ผู้ปกครองนักเรียน เรือนเพาะชำควรสร้างควบวิธีสุราคาถกที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ไม้ระแนง ทางมะพร้าว และควรขอแรงงานชาวบ้านมาช่วยจัดทำจะประหยัดไ้มาก ส่วนการขาดแคลนหอประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงาน หอวิทยาศาสตร์ หอสำหรับพักผ่อน อาจแก้ไขด้วยการสร้างอาคารแบบเอนกประสงค์เช่นที่กล่าวมาแล้วก็ได้ สำหรับนิตกรรมในที่ดินซึ่งปรากฏว่ายังไม่ได้จัดทำอยู่ร้อยละ 48.08 ทางอำเภอหรือจังหวัดควรเร่งรัดและส่งเสริมให้จัดทำเสีย เพื่อตัดปัญหาต่างๆ ดังกล่าวแล้วอันอาจจะก่อความยุ่งยากให้แก่โรงเรียนได้

2. จากการค้นพบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีความรู้ความเข้าใจงานความหมายและความสำคัญของงานบริหารอาคารสถานที่น้อยกว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ผู้บริหารหรือเจ้าสังกัดควรหาทางส่งเสริม เป็นคนว่าจัดอบรมหรือสัมมนาเป็นการ เฉพาะสำหรับครูใหญ่โรงเรียนขนาดเล็กหรือจัดหาเอกสาร คำแนะนำ แนวทางปฏิบัติ ฯลฯ ส่งไปให้ศึกษา อย่างไรก็ตาม การที่พบว่าครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดโดยทั่วไปแล้วมีความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่ไม่แตกต่างกัน ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดจึงควรได้รับการอบรม

เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนอย่างทั่วถึงทุกคน และท่านที่ควรเน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่เป็นพิเศษคือแก่ การคัดเลือกใช้อาคารสถานที่และการเอาใจใส่ควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ สำหรับการคัดเลือกใช้อาคารสถานที่นั้น จะช่วยบรรเทาความขาดแคลนอาคารเรียน-ห้องเรียนและห้องที่จำเป็นอื่นใดบาง ส่วนการเอาใจใส่ดูแลรักษาอาคารสถานที่ จะช่วยยืดอายุการใช้งานของอาคารสถานที่ให้ยาวนาน และยังเป็นการคัดสรรรายจ่ายค่าบำรุงรักษาได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ การพาครูใหญ่ไปทัศนศึกษาดูงานในโรงเรียนที่จัดการใช้อาคารสถานที่ใดอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ครูใหญ่เกิดแรงบันดาลใจปรับปรุงโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน เป็นการพัฒนาตัวผู้บริหารโรงเรียนได้วิธีหนึ่ง

3. จากการค้นพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดมีความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่มากพอๆกันทุกขนาดนั้น ครูใหญ่และผู้บริหารการศึกษาทั้งระดับอำเภอและจังหวัดควรร่วมมือกันแก้ไข เป็นต้นว่า

ด้านสภาพทั่วไปของอาคารสถานที่ เช่นการออกแบบห้องเรียน การวางแผนผังอาคารเรียน การเลือกทำเลที่ตั้ง การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ฯลฯ เหล่านี้ควรมีการประชุมปรึกษากับบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ นักการศึกษา ครูสอน ผู้นำชุมชน สถาปนิก วิศวกรทางโครงสร้างและทางที่ดิน เป็นต้น เพื่อให้ได้อาคารที่สมบูรณ์ถูกต้องหลักวิชา ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด ประหยัดกว่าและประยุกต์ได้ไม่ว่าหลักสูตรและวิธีสอนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง ผู้บริหารการศึกษาควรเข้าใจว่า ระเบียบกฎหมายที่ล้าสมัย มักเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้ถือประโยชน์ตนเป็นใหญ่เอาเปรียบทางราชการได้เสมอ ดังนั้น การปรับปรุงระเบียบกฎหมายให้กระชับรัดกุมทันความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งควรกระทำ อีกประการหนึ่งผู้บริหารเองก็ควรทำตนให้เป็นตัวอย่าง ด้วยการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่วางไว้อย่างเคร่งครัด จะช่วยในงานบริหารอาคารสถานที่เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น

ด้านการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับอำเภอและจังหวัด ในด้านนี้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาพึงตระหนักว่า การบริหารงานโรงเรียนให้เกิดความก้าวหน้า

ไม่อาจเกิดขึ้นได้ตามวิสัยวางแผนวาทโครงการอยู่แต่ในห้องแคบๆ ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เขากับคนใดทุกกลุ่ม และสามารถดึงเอาความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ มาช่วยพัฒนาโรงเรียนได้ นั่นคือความสำเร็จของการบริหารงานโรงเรียน

สำหรับด้านความร่วมมือของบุคคลากรในโรงเรียนและชุมชน นับว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของครูใหญ่ที่จะต้องพยายามแสวงหาความร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ กำลังครูนักเรียนและภารโรงในโรงเรียน จะช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านอาคารสถานที่ลงไปได้มากหากครูใหญ่รู้จักใช้และวางแผนการใช้ไว้อย่างรอบคอบ ส่วนชุมชนนั้น ถ้าโรงเรียนมีการปรับปรุงตนเองให้เขาเห็น เป็นคนว่า ครูทุกคนเอาใจใส่อบรมสั่งสอนบุตรหลานของเขา ให้บริการต่างๆ แก่เขาตามสมควร ก็เชื่อได้ว่า จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงินหรือวัสดุสิ่งของจากชุมชนเป็นอย่างดี

4. จากผลการประมวลปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียนมีน้อยห้องเรียนไม่เพียงพอสำหรับใช้สอย ก่อนการปลูกสร้างอาคารเรียน ควรสำรวจจำนวนเด็กในแผนอน มีการพยากรณ์ล่วงหน้าถึงจำนวนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และนำหลักวิชาการก่อสร้างอาคารเรียนเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวางแผนออกแบบอาคารเรียน อีกวิธีหนึ่ง การนี้เทศให้ครูใหญ่รู้จักยืดหยุ่นดัดแปลงใช้อาคารที่มีอยู่แล้ว เช่น โรงอาหาร หอประชุม โรงฝึกงาน หรือใต้ถุนอาคารเรียนเป็นที่เรียนชั่วคราว ก็จะช่วยบรรเทาความขาดแคลนลงไปไบบ้าง นอกจากนี้ การเรียนการสอนทั่วไปอาจจะไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในห้องเรียนเสมอไปก็ได้ ผู้บริหารจึงควรอบรมเสนอแนะให้ครูใหญ่ทราบถึงวิธีปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับสภาพอาคารเรียนที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ปัญหาอาคารเรียนอยู่ในสภาพชำรุด หรือถูกปลวกทำลาย มีสาเหตุมาจากความบกพร่องในเรื่องการดูแลรักษา ครูใหญ่ต้องเอาใจใส่ให้มากขึ้น ควรกำชับครู-นักเรียนและภารโรงให้ช่วยกันดูแลอยู่เสมอ หากชำรุดเล็กน้อยควรซ่อมแซมทันที ถ้าอาคารที่เป็นไม้นั้น ถ้าใช้น้ำมันยางทา หรือฉีดยาฆ่าแมลงบ้างชนิด จะสามารถคุ้มกันปลวกได้เป็นระยะ

เวลานานโดยที่ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณมากนัก

ปัญหาห้องเรียนรอนอบอ้าว เนื่องจากตั้งอาคารเรียนไม่ถูกทิศทางของแสง แดด คุ้ม
ควยการใช้ไม่ระแนงหรือแผงกันแสงแดด การปลูกต้นไม้ร่มเงา เช่น สน จามจุรี ฯลฯ
นอกจากจะให้ความร่มเย็นและกรองฝุ่นละอองแล้ว ยังช่วยบังทิศทางของแสงแดดอีกด้วย
อย่างไรก็ดี การแก้ปัญหาอย่างถูกต้องที่สุดก็คือ กอนปลูกสร้างอาคารเรียนจะต้องคำนึง
ถึงทิศทางของแสงควย โดยวางแผนอาคารให้หันยาวตามทิศตะวันออก-ตะวันตก ปัญหา
ห้องเรียนรอนอบอ้าวเพราะแสงแดดจะเกิดขึ้นไ้บ่อย และเกิดในช่วงสั้นๆ เฉพาะในฤดู
หนาวเท่านั้น

ปัญหาห้องสมุดและห้องพยาบาลเมื่อปรกฏบางอย่างไม่ครบ ควรนำวัสดุในห้องดิน
นี้มาโยงมาไซ เช่น หักดินนักเรียนทำโต๊ะ ม้านั่ง ชั้นวางหนังสือ ฯลฯ ควยไม้ไผ่
แฉวนำเขาไปไซในห้องสมุด นอกจากนี้ การนำเศษวัสดุมาทำเป็นของใช้ต่างๆ เช่น
ตุ๊กตา ตุ๊กตาของ ก็อาจนำเขาไปไซในห้องพยาบาลได้ก็เช่นกัน

เกี่ยวกับสามใบโรงเรียนนั้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนชนิดใดปัญหาใหญ่อยู่ที่การรักษา
ความสะอาด อุปกรณ์ที่จำเป็นควรจัดไว้ให้ครบ เช่น สบู่ น้ำ ชันชักน้ำ กระดาษ
ชำระ นอกจากนี้ การฝึกหัดให้นักเรียนใช้สามใบเป็นสิ่งแรกเข้าโรงเรียนก็เป็นสิ่งนา
กระทำ จะช่วยลดปัญหาเรื่องสามสกปรก หรือสามไซไม่ไถลงไปได้มากทีเดียว

ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียนคับแคบ สิ่งแรกที่ครูใหญ่ควรกระทำคือการ
ประชาสัมพันธ์ติดต่อกับชาวบ้าน ขอแลกเปลี่ยนหรือซื้อที่ดินขยายโรงเรียน หากไม่เป็น
ผลสำเร็จและโรงเรียนมีความเดือดร้อนอย่างแท้จริง ควรทำรายงานเสนอของบประมาณ
จัดซื้อที่ดินแห่งใหม่ หรือจัดสร้างอาคารเรียนที่มีหลายชั้นในเนื้อที่จำกัด ก็อาจแก้ปัญหานี้
ลงได้

ปัญหาโรงเรียนมีบริเวณกว้างขวางจนไม่สามารถดูแลรักษาได้ทั่วถึง ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ครู-นักเรียนมีน้อย ไม่มีกำลังพอช่วยดูแลรักษา โรงเรียนควรกำหนดพื้นที่ที่พอจะดูแลรักษาได้เอาไว้เท่าที่จำเป็น เหลือนอกนั้นอาจแบ่งให้ประชาชนเช่า และโรงเรียนเก็บผลประโยชน์ที่ได้เป็นเงินบำรุงโรงเรียน

ปัญหาขาดแคลนรั้วรอบบริเวณโรงเรียน ปกติโรงเรียนควรมีรั้ว เพื่อแสดงอาณาเขต และเพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยเข้าไปทำลายต้นไม้ในโรงเรียน ปัจจุบันการสร้างรั้วถาวรแบบเสาคอนกรีตล้อมควยลวดหนามทองลงทวนสูง จึงขอเสนอแนะให้หันมาใช้รั้วต้นไม้ เช่นมะขามเทศ ขอบ พระทอง ฯลฯ แทน ไม่เช่นนั้นนอกจากสัตว์เลื้อยจะไม่กักกินแล้ว ยังสามารถหักแคง เป็นรูปทรงต่าง ๆ อย่างสวยงามได้อีกด้วย

ปัญหาสนามเป็นหลุมบ่อไขประโยชน์ไม้ไผ่เต็มที่ ควรเป็นหน้าที่ของบุคคลากรทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งอาจขอแรงชาวบ้านมาช่วยปรับถม นอกจากนี้ครูใหญ่ควรประสานงานกับอำเภอหรือจังหวัด ขอรถเกรดดินมาช่วยตกแต่งพื้นที่ ก็จะเกิดความเรียบร้อยขึ้นได้

ปัญหาพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ปลูกต้นไม้ไม่งอกงาม มีสาเหตุเบื้องต้นมาจากการแสวงหาสถานที่ปลูกสร้างโรงเรียนมีค่าจนถึงลักษณะของดินว่าจะอำนวยให้ปลูกต้นไม้ได้หรือไม่ ทางแก้ไข นอกจากจะใช้วิธีปรับปรุงดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน ใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกลงในดินแล้ว ควรส่งตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ยังสถาบันทางการเกษตร และขอคำแนะนำว่าควรปลูกพืชชนิดใด หรือปรับปรุงดินด้วยวิธีใดจึงจะได้ผลดีที่สุด

ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำรดต้นไม้ในฤดูแล้ง ปัญหานี้สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือแทบจะแก้ไขไม่ได้เลย เพราะถึงแม้จะมีบ่อหรือสระน้ำในโรงเรียนก็จะมีน้ำขังเฉพาะในฤดูฝนเท่านั้น สิ่งที่น่าจะกระทำก็คือการเลือกปลูกต้นไม้ยืนต้นที่ทนความแห้งแล้ง เช่นมะม่วง ตะแบก นนทรี ฯลฯ นอกจากนี้ควรหันมาปลูกไม้กระถาง เช่นโกสน กลวยไม หรือพลูด่าง ปลูกประดับประดาโรงเรียน จะช่วยปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ทางหนึ่ง

ปัญหาครู-นักเรียนและชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ สำหรับครู-นักเรียนนั้น นอกจากครูใหญ่จะใช้วิธีมอบหมายให้ช่วยดูแลรักษาแล้ว การชักจูงให้เกิดความภูมิใจในผลงานก็ควรนำมาใช้ด้วย เช่น การจัดประกวดอาคารเรียน ประกวดแปลงดอกไม้ของนักเรียนเป็นคน ส่วนความร่วมมือของชาวบ้าน ถ้าครูและครูใหญ่ทำคนให้เขากับชาวบ้านได้ และชี้แจงให้เขาเห็นความสำคัญของโรงเรียนว่าเป็นสมบัติส่วนรวมที่ต้องช่วยกันรักษาแล้ว ปัญหาการไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้ก็คงลดน้อยลงไป

ปัญหาขาดแคลนเงินบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ควรแก้ด้วยการจัดหารายได้จากกำลังแรงงานของครู-นักเรียน เช่นการปลูกพืชผักหรือผลไม้ในที่ดินของโรงเรียน

หรือการขายผลิตภัณฑ์จากวิชาหัตถศึกษาของนักเรียนเป็นต้น นอกจากนี้ การขอแรง
ชาวนานให้ช่วยซ่อมแซมปรับปรุงอาคารที่ชำรุด ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถประหยัดค่าใช้จ่าย
จำนวนมากๆลงได้

ปัญหาการขาดแคลนกำลังครู-ภารโรงที่จะช่วยพัฒนาอาคารสถานที่ ตามธรรมดา
ขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวกำหนดจำนวนครู-ภารโรง โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีจำนวน
ครู-ภารโรงมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นการพัฒนาของอาคารสถานที่จะเปรียบเทียบ
เทียบระหว่างโรงเรียนที่ต่างขนาดกันย่อมไม่ได้ การขอตำแหน่งครู-ภารโรงเพิ่มก็ไม่อาจ
ทำได้ง่ายนัก เพราะประเทศเรามีงบประมาณจำกัด สิ่งที่น่าจะทำได้คือการพยายามใช้
พลังแรงงานครู-นักเรียนที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ก็จะช่วยพัฒนาอาคารสถานที่ให้ก้าวหน้าไปได้
ตามสมควร

ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสถานที่ ความ
เป็นธรรมในเรื่องนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารระดับสูงมีความเที่ยงธรรมในจิตใจ
และเชื่อถือขอมูลที่ได้มาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อีกประการหนึ่งผู้บริหารควรสละ
เวลาออกไปเยี่ยมโรงเรียนต่างๆ สัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของคนตนเอง เป็นครั้งคราว
จะช่วยให้การพิจารณาจัดสรรงบประมาณเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ปัญหานูรับเหมาเอาเปรียบทางราชการ เป็นปัญหาที่มีมูลเหตุมาจากครูใหญ่และ
ผู้บริหารขาดความรู้ในกลวิธีและเทคนิคของการก่อสร้าง ควรขอความร่วมมือจาก
หน่วยงานอื่น เช่นวิทยาลัยอาชีวศึกษา หน่วยงานออกแบบของกรมหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
ขอให้เขามาเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นกรรมการรวมจะบังเกิดผลดีมากกว่า อีกประการหนึ่ง
ถ้าผู้บริหารระดับสูงของอำเภอหรือจังหวัดเข้มงวดกวดขันกับระเบียบปฏิบัติ เกี่ยวกับการ
ก่อสร้างที่วางไว้ ปัญหานูรับเหมาเล็งสัญญา หรือเอาเปรียบทางราชการก็จะลดน้อยลง
ตามลำดับ

5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเจ้าสังกัด ควรสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนให้
ตรงจุด ผลจากการสำรวจความต้องการของครูใหญ่ ปรากฏว่าโรงเรียนแต่ละขนาด
ให้ความสำคัญของความต้องการอันดับแรกแตกต่างกันไปคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องการ
งบประมาณต่อหัวอาคารเรียน โรงเรียนขนาดกลางต้องการห้องเรียนเพิ่ม

และโรงเรียนขนาดเล็กต้องการครูครบชั้นเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มักมีอาคารที่ค้างการก่อสร้าง ไม่เต็มตามแบบแปลนแผนผัง เนื่องจากได้รับงบประมาณจำกัด ส่วนความต้องการห้องเรียนเพิ่มในโรงเรียนขนาดกลางมีสาเหตุจากจะมีการขยายชั้นเรียนอีก 2 ชั้นตามหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2520 ทางราชการจึงควรเพิ่มงบประมาณให้แก่โรงเรียนทั้งสองขนาดนี้ตามความจำเป็น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กนั้น หากใช้วิธีเกณฑ์เด็กใหม่เข้าเรียนปีเว้นปี ก็อาจช่วยบรรเทาความขาดแคลนครูได้ไม่น้อยทีเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

1. ควรศึกษาว่าแบบแปลนอาคารเรียนและอาคารประกอบแบบใด จึงจะเหมาะสมกับความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียนแต่ละขนาด
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนที่ต่างสังกัดกันว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ควรศึกษาปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกับความต้องการของประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นเครื่องตัดสินใจว่า ควรจะยุบหรือรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเข้ากับโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดกลางหรือไม่

ဘဝကုသ

บรรณานุกรม

กิตติ พัชรวิชัย "สนามเด็กเล่นในโรงเรียนประถม" ประชาศึกษา 23(2): 16 - 21

กันยายน 2514

กรมการปกครอง, กองการศึกษาประชาบาล งบประมาณเพื่อการศึกษาประชาบาล 2520

เอกสารอค์สำเนา 109 หน้า

กรมการปกครอง ปัญหาการศึกษาประชาบาล และข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหา ฝ่ายพัฒนา

การศึกษาประชาบาล เสนอต่อคณะปฏิวัติ ธันวาคม - กรกฎาคม 2515 หน้า

26 - 31

เกรียง เอี่ยมสกุล โรงเรียนประถมศึกษากาตปฏิบัติ โรงพิมพ์การช่างอุตสาหกรรม 2510,

302 หน้า

คง โพธิ์บัณฑิต งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาลังกัดองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2519, 235 หน้า

จรินทร์ ธาปรัตน์ อุตสาหกรรมในโรงเรียน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518, 205 หน้า

เจนจิกร กุลทนต์ "ในรั้วโรงเรียน" มิตรครู 15(24):38 - 40 ธันวาคม 2516

จันทร์ภา สงวนนาม งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาลังกัดองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดในภาคกลาง วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,

288 หน้า

ดาวเรือง รัตนิน งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาลังกัดกรมสามัญศึกษา

ปริญญาโท ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 160 หน้า

ธรรมณียา กัลยาณมิตร "ห้องสมุดโรงเรียน" วิทยาการเกี่ยวกับการศึกษาประชาบาล

โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2515, 380 หน้า

ประจวบ คำมูรัตน์ เอกสารประชุมผู้บริหารโรงเรียนกรมวิสามัญศึกษา 2513; 20 หน้า

ปิ่น มาลากุล หลักการศึกษ โรงพิมพ์ไทยพานิชการ 2506, 202 หน้า

พนัส หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน วัฒนาพานิช 2513, 271 หน้า

ไพโรจน์ เลิศพิริยกุลมณ การศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครูโรงเรียนรัฐบาล
ในภาคศึกษา 8 ปีการศึกษา 2513 ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514, 198 หน้า

ไพศาล ไกรสิทธิ การศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังครูโรงเรียนรัฐบาล
ในภาคศึกษา 10 ปีการศึกษา 2513 ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514, 213 หน้า

ปิยะ โสธร หลักบริหารการศึกษา วัฒนาพานิช 2516, 695 หน้า

วิทย์ แก้วเกษม การสำรวจประปา ห้องส้วมและโรงอาหารในโรงเรียนประถมศึกษา
นอกเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2517, 180 หน้า

วิจิตร ชีระกุล และสุพิชญา ชีระกุล "การวางแผนผังโรงเรียน" ประชาบาล 8(11):
4 - 5 กุมภาพันธ์ 2519

ศิริเพ็ญ อิ่มสุข การใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ของโรงเรียนรัฐบาลในอำเภอตากกระบัง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2512 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2513, 36 หน้า

ศรีสะเกษ, จังหวัด ข้อบัญญัติจังหวัด พ.ศ. 2520 เอกสารอัครสำเนา 80 หน้า

ศรีสะเกษ, องค์การบริหารส่วนจังหวัด การศึกษาประชาบาล 2519 ศรีสะเกษการพิมพ์
2519, 75 หน้า

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง รายงานประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา โรงพิมพ์
สถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด 2518, 1124 หน้า

สนอง สุวรรณวงศ์ บทบาทและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
ประชาบาล ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 132 หน้า

สนั่น สุมิตร "การขยายอาคารเรียน" จันทร์เกษม 19(2):4 - 7 พฤศจิกายน 2500

สมาน แสงมะลิ "ประถมศึกษา" ประชาศึกษา 28(2): 1 กันยายน 2519

- สมาน แสงมะลิ "การจัดโรงเรียน" คู่มือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา โรงพิมพ์
 ครูสภา 2514, 225 หน้า
- สุชาดา ศิริวิโรจน์ การออกแบบห้องเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อการใช้สื่อการสอนได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 139 หน้า
- สุมิตร คุณานุกรและคณะ เกณฑ์ประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา วัฒนาพานิช 2519,
 144 หน้า
- สุรินทร์ สรสิริ "การจัดการศึกษา" วิทยาจารย์ 73(5):61-70 กรกฎาคม 2517
- สุรินทร์ สรสิริ "ห้องสมุดโรงเรียน" วิทยาจารย์ 71(7):20-29 กันยายน 2515
- สุวิธ แก้วเกษ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกักรัง เทพมหานคร
 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 72 หน้า
- สุวรรณ ประวรรณจะ การคาดคะเนความต้องการอาคารสถานที่เรียนระดับประถมศึกษา
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย 2514, 98 หน้า
- Brain, Manning Cram, "An Investigation of the Influence of Class Size upon
 Academic Attainment and Student Satisfaction" "Dissertation Abstract
International, 32(3): I066-A, October, 1968
- Daniel, Boone Horton, Jr., "Analysis of the Relationship of Pupil Expenditure
 Level and School Size with North Central Evaluation" Dissertation
Abstract International, 29(6): I716-A, December, 1968
- Elsbry, Willard S., and McNally Harold J., Elementary School Administration
and Supervision, American Book Co., New York, 1967, 551 PP.
- Ferguson, Ralph Edwin, "A comparison of the Design of Open Space and Self-
 Contained Classroom School on the Basis of Input as Perceived by
 various Group and Group Satisfaction of the Outcome" Dissertation
Abstract International, 36(10): 6392-A, April, 1976

Jacobson, Paul B., and Others, The Effective School Principal, Prentice-Hall Inc., New York, 1963, 532 PP.

Lindquist, Everest F., Design and Analysis of Experiments in Psychology and Education, Houghton Mifflin Company, 1960, 393 PP.

Miller, Holbert Monroe, "An Investigation of the Effecton School Building Utilization Caused by a Change in Scheduling Procedures" Dissertation Abstract International, 32 (3): 1235-A, September, 1971

Reavis, William C., and Others, Administering the Elementary School, Prentice-Hall Inc., New York, 1959, 631 PP.

Reeder, Willard Glen, The Fundamental of Public School Administration, The McMillan Company, New York, 1968, 644 PP.

Rooskandar, Winant, "Environment Control in School Building Through Planting" Occassional Papers School Building No.9, Unesco, Bangkok, 1964, P. I

Tagg, Bernhard Hundrup, "Comparative Cost Study of Selected Elementary Schools in the State of Utah" Dissertation Abstract International, 30(I): 92-A, July, 1969

Taylor, Jame Herbert, "A Study of Design Features in Fifteen Selected Verginia Middle Schools and Three Nationally Recognized Middle Schools" Dissertation Abstract International, 37 (6): 3329-A, December, 1976

Thomas, Jean, Teachers for the Schools of Tomorrow, Unesco, 1968, 72 PP.

Vickery, D. J., School Building Design Asia, Kularatine and Co., Ltd; Colombo, 1972, 304 PP.

Yates, Donald P., "Flexibility in School Plant Development and Utilization",

Dissertation Abstract International, 29 (7): 2084-A, January, 1969

Winer, B. J., Statistical Principles in Experimental Design, McGraw-Hill

Book Company, New York, 1962, 627 PP.

ภาคผนวก

ที่ ศก.30/3951

องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

24 ตุลาคม 2520

เรื่อง การวิจัยทางการศึกษา

เรียน หัวหน้าส่วนอำเภอเมือง กันทรลักษณ์ จุนหาญ ไพรบึงและอำเภอรามันไศล

จังหวัดได้รับคำร้องจากนายธีรวิทย์ ฤทธิ์เดช ครูใหญ่โรงเรียนบ้านสำโรงวิทยารามัญ ส่วนอำเภออุทุมพรพิสัย ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัยทางการศึกษา เรื่อง "การบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ" ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเริ่มออกเก็บข้อมูลดังกล่าวแล้วข้างต้นตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม ถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520

จังหวัดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยทางการศึกษาในหัวข้อที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานบริหารการศึกษาของจังหวัด จึงให้ท่านส่งครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในท้องที่อำเภอที่ผู้วิจัยขอข้อมูลได้ ให้ช่วยตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามคืนให้แก่ผู้วิจัยในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ด้วย หวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณเป็นการล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้.

ขอแสดงความนับถือ

(นายประถม ศิริมาลา)

ปลัดจังหวัด รักษาการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

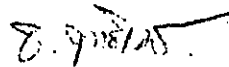
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

31 ตุลาคม 2520

เรียน คุณครูใหญ่ที่เคารพ

ด้วยขณะนี้ผมกำลังวิจัยเรื่อง "การบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ" การวิจัยนี้จำเป็นต้อง
ขอรบกวนท่านให้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้ส่งมาพร้อมหนังสือนี้แล้ว ผมขอเรียนว่า
การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่าน
แต่อย่างใด จึงขอให้ท่านตอบแบบสอบถามด้วยความสบายใจ ตามสภาพเป็นจริงที่ท่าน
ประสบอยู่ เมื่อตอบเสร็จแล้ว กรุณาส่งที่ฝ่ายวิชาการ หมวดการศึกษาอำเภอของ
ท่านภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง.

ด้วยความนับถือ

(นายจิตรวิทย์ ฤทธิเดช)

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ของครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ตอนที่ 2 งานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น หรือปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

โปรดเติมข้อความเกี่ยวกับโรงเรียนของท่าน หรือเขียนเครื่องหมาย (✓)
ในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. จำนวนนักเรียนทั้งหมด.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
2. จำนวนครูทั้งหมด คน ชาย.....คน หญิง.....คน
3. เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาที่.....ถึงชั้นประถมศึกษาที่.....
4. จัดชั้นเรียนทั้งหมด.....ชั้น เฉลี่ยประถมต้นชั้นละ.....คน
เฉลี่ยประถมปลายชั้นละ.....คน
5. เนื้อที่ของโรงเรียนมีประมาณ.....ไร่ งาน ตารางวา
6. โรงเรียนทำนิตกรรมในที่ดินของโรงเรียนหรือยัง ☐ ทำแล้ว
☐ ยังไม่ได้ทำ
7. การโรง ☐ มี จำนวน..... คน
☐ ไม่มี
8. อาคารเรียน มี..... หลัง รวมทุกหลังมี.....ห้องเรียน
9. อาคารประกอบอื่นๆนอกจากอาคารเรียน

มี ไม่มี

..... หอประชุม

..... โรงอาหาร

มี	ไม่มี	
.....		โรงฝึกงาน
.....		บ้านพักครู
.....		เรือนเพาะชำ
.....		ส้วม จำนวน.....ที่
.....		ที่ปัสสาวะ จำนวนที่.....ที่

10. ห้องพิเศษอื่นๆนอกจากห้องเรียน

มี	ไม่มี	
.....		ห้องครูใหญ่
.....		ห้องพักครู
.....		ห้องสมุด
.....		ห้องพยาบาล
.....		ห้องวิทยาศาสตร์
.....		ห้องพัสดุ
.....		ห้องโถงหรือห้องสำหรับพักผ่อน

11. บริเวณอาคารสถานที่

มี	ไม่มี	
.....		รั้วถาวร
.....		บ่อน้ำคั้นน้ำใช้
.....		ทางเดินมีหลังคาคลุม
.....		ทางเดินไม่มีหลังคาคลุม
.....		สนามฟุตบอลหรือสนามกีฬาอื่นๆ
.....		สนามเด็กเล่น
.....		ที่สำหรับพักผ่อน
.....		ไม้ดอกไม้ประดับ
.....		ไม้ให้ร่มเงา
.....		ที่เก็บขยะมูลฝอย

ตอนที่ 2 งานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน

โปรดอ่านคำถามต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย (✓) ใต้ข้อความที่ท่าน
เลือกตามความเป็นจริง

ตัวอย่าง

(ข้อ 0) โรงเรียนของท่านประสบปัญหาขาดแคลนอาคารเรียนเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
.....			 ✓	

คำอธิบายประกอบตัวอย่าง

ถ้าโรงเรียนของท่าน.....

ประสบปัญหาน้อยอย่างหนัก	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	มากที่สุด
ประสบปัญหานี้มาก	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	มาก
ประสบปัญหานี้เล็กน้อยหรือปานกลาง	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	น้อย
ประสบปัญหานี้เล็กน้อย	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	น้อยที่สุด
ไม่มีปัญหานี้เลย	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	ไม่มีปัญหา

(จากตัวอย่าง โรงเรียนนี้มีปัญหาขาดแคลนอาคารเรียนเล็กน้อย จึงเขียนเครื่องหมาย
✓ ใต้ข้อความ "น้อยที่สุด"

ส่วนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่

1. เมื่อเทียบกับงานบริหารด้านอื่นๆแล้ว ท่านให้ความสำคัญต่องานบริหารอาคารสถานที่
ในโรงเรียนเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่สำคัญ
.....				

2. ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีอิทธิพลเลย
.....				

ตอนที่ 2 งานบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียน

โปรดอ่านคำถามต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย (✓) ใต้ข้อความที่ท่าน
เลือกตามความเป็นจริง

ตัวอย่าง

(ข้อ 0) โรงเรียนของท่านประสบปัญหาขาดแคลนอาคารเรียนเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
.....			 ✓	

คำอธิบายประกอบตัวอย่าง

ถ้าโรงเรียนของท่าน.....

ประสบปัญหาน้อย่างหนัก	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	มากที่สุด
ประสบปัญหานี้มาก	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	มาก
ประสบปัญหานี้เล็กน้อยหรือปานกลาง	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	น้อย
ประสบปัญหานี้เล็กน้อย	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	น้อยที่สุด
ไม่มีปัญหานี้เลย	ให้เขียนเครื่องหมายใต้ข้อความ	ไม่มีปัญหา

(จากตัวอย่าง โรงเรียนนี้มีปัญหาขาดแคลนอาคารเรียนเล็กน้อย จึงเขียนเครื่องหมาย
✓ ใต้ข้อความ "น้อยที่สุด")

ส่วนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจงานบริหารอาคารสถานที่

1. เมื่อเทียบกับงานบริหารด้านอื่นๆแล้ว ท่านให้ความสำคัญต่องานบริหารอาคารสถานที่
ในโรงเรียนเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่สำคัญ
.....				

2. ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีอิทธิพลเลย
.....				

3. ท่านสนใจจัดบริเวณโรงเรียนของท่านให้ร่มรื่นสวยงามหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่สนใจ

.....

4. ในการสร้างอาคารเรียนเพิ่ม ท่านคิดว่าควรพิจารณาถึงการเพิ่มของจำนวนประชากรในชุมชนหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ต้องพิจารณา

.....

5. พิจารณาว่า "รูปแบบของอาคารเรียนควรมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน" นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย

.....

6. กรรมการศึกษาในโรงเรียนของท่าน มีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีส่วนร่วมเลย

.....

7. ในการก่อสร้างโรงเรียน ท่านได้วางแผนจัดทำงบประมาณหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ต้องวางแผน

.....

8. ผู้ปกครองและประชาชน ให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือสิ่งของ เพื่อสร้างอาคารสถานที่ในโรงเรียนของท่านหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ช่วยเหลือเลย

.....

9. ในสภาพปัจจุบัน ท่านเห็นว่าจังหวัดควรเพิ่มงบประมาณในหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างขึ้นอีกหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ต้องเพิ่ม

.....

10. ความรอบรู้ในเรื่องงบประมาณมีความสำคัญเพียงใดต่องานบริหารอาคารสถานที่

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่สำคัญ
.....				

11. โรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องมีหอประชุมหรือโรงอาหารเป็นเอกเทศหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
.....				

12. ครูในโรงเรียนของท่านใช้ร่มเงาของต้นไม้เป็นที่เรียนหรือจัดกิจกรรมของเด็กบ่อยเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้ใช้เลย
.....				

13. การจัดห้องสมุดไว้โดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษา มีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
.....				

14. ท่านสามารถชักแปลงให้ห้องเรียนมีการถ่ายเทอากาศได้หรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ชักแปลงไม่ได้เลย
.....				

15. อาคารสถานที่โรงเรียนของท่านสามารถใช้เป็นที่จัดกิจกรรมของชาวบ้านได้เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ใช้ไม่ได้เลย
.....				

16. ครูและนักเรียนในโรงเรียนของท่านเต็มใจช่วยดูแลรักษาอาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ช่วยเหลือเลย
.....				

17. ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใดกับคำกล่าวที่ว่า "การดูแลรักษาอาคารสถานที่ควรเป็นหน้าที่เฉพาะของภารโรง"

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เห็นด้วย
.....				

18. ก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ ท่านมีเวลาสำหรับสำรวจความพร้อมของอาคารสถานที่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเวลาสำรวจ
-----------	-----	------	------------	----------------

.....

19. ในโรงเรียนประถมศึกษา การจัดตั้งเวรยามเพื่อดูแลรักษาอาคารสถานที่มีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
-----------	-----	------	------------	-----------

.....

20. ท่านคิดว่า การจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านอาคารสถานที่ในโรงเรียนมีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
-----------	-----	------	------------	-----------

.....

21. โรงเรียนของท่านจำเป็นต้องให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมของเขาเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
-----------	-----	------	------------	-----------

.....

22. ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อมีผู้มาขอใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน

หนักใจมากที่สุด	หนักใจมาก	หนักใจน้อย	หนักใจน้อยที่สุด	ไม่หนักใจ
-----------------	-----------	------------	------------------	-----------

.....

23. ท่านคิดว่า การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนของโรงเรียนประชาบาลมีความจำเป็นหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น
-----------	-----	------	------------	-----------

.....

24. เมื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน ท่านคิดว่าโรงเรียนจะ
ได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด

มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้อะไรเลย
-----------	-----	------	------------	---------------

.....

25. ท่านได้กำหนดระเบียบหรือเงื่อนไขในการขอใช้อาคารสถานที่ไว้เคร่งครัดเพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคร่งครัดเลย

ส่วนที่ 2 ความไม่คล่องตัวในการบริหารอาคารสถานที่

1. โรงเรียนของท่านประสบปัญหาขาดแคลนรั้วรอบบริเวณเพียงไร
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหาคำนี
2. เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียน ท่านคิดว่าบริเวณโรงเรียนของท่านคับแคบไปหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่คับแคบ
3. ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียนไม่พอหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีปัญหา
4. น้ำดื่มสำหรับนักเรียนในโรงเรียนของท่านมีเพียงพอหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย
5. ในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ท่านรู้สึกว่าการเรียนของท่านต้องการการปรับปรุงหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ต้องการ
6. โดยหน้าที่ ครูใหญ่ควรมีความรู้ในเรื่องระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด
มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็น

7. ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการควบคุมการก่อสร้างโรงเรียน
หนักใจมากที่สุด หนักใจมาก หนักใจน้อย หนักใจน้อยที่สุด ไม่หนักใจ
.....
8. ท่านคิดว่า ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการก่อสร้างที่ใช้เหมาะสมเพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ควรแก้ไข
.....
9. เท่าที่เป็นอยู่ ท่านพบว่าผู้รับเหมาก่อสร้างปฏิบัติตามสัญญาเคร่งครัดเพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ทำตามสัญญาเลย
.....
10. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการวางระเบียบควบคุมการก่อสร้าง
อาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่จำเป็น
.....
11. ปัจจุบัน ท่านมีความต้องการงบประมาณเพื่อการซ่อมแซมอาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ต้องการ
.....
12. โรงเรียนประถมศึกษา ควรตั้งงบประมาณเพื่อกำจัดปลวกหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่จำเป็น
.....
13. ท่านประสบความสำเร็จมากในการเตรียมหลักฐานและสถิติ เพื่อของงบประมาณขยาย
อาคารสถานที่เรียนหรือไม่เพียงใด
มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ยุ่งยากเลย
.....
14. ท่านเคยพลาดหวังในการของบประมาณสร้างอาคารสถานที่โรงเรียนบ่อยเพียงใด
บ่อยที่สุด บ่อย น้อย น้อยที่สุด ไม่เคยพลาดหวัง
.....

15. ส่วนในโรงเรียนของท่านถูกสุขลักษณะหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ถูกสุขลักษณะเลย

.....

16. ในการติดต่อของงบประมาณสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรียน ท่านได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่สะดวกเลย

.....

17. ท่านคิดว่า อำเภอหรือจังหวัดทราบความต้องการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ในโรงเรียนของท่านหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ทราบเลย

.....

18. ผู้บริหารการศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ทางการศึกษามาเยี่ยมโรงเรียนของท่านบ่อยเพียงใด

บ่อยที่สุด บ่อย น้อย น้อยที่สุด ไม่เคยมาเลย

.....

19. การปลูกสร้างอาคารสถานที่ในโรงเรียนประชาบาล จำเป็นต้องอาศัยสถาปนิกหรือวิศวกรหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่จำเป็น

.....

20. โรงเรียนของท่านมีการประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่หรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ได้ประชาสัมพันธ์

.....

21. ต้นไม้ ดอกไม้ในโรงเรียนของท่าน ได้รับการรบกวนจากสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่มีปัญหาด้านนี้

.....

22. เท่าที่เป็นอยู่ เวย์ยามที่ท่านแต่งตั้งให้เฝ้าดูแลรักษาอาคารสถานที่ปฏิบัติหน้าที่ของเขา
เคร่งครัดหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่กระทำหน้าที่เลย
.....

23. บุคคลภายนอกที่มาขอใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการรักษา
ทรัพย์สินของโรงเรียนหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ให้ความร่วมมือเลย
.....

24. โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากนักเรียนในการรักษาความสะอาดภายในอาคารเรียน
และบริเวณโรงเรียนหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่ได้รับความร่วมมือ
.....

25. ในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย ท่านต้องขอความร่วมมือจากชาวบ้าน
บ้างหรือไม่เพียงใด

มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ไม่เคยขอความร่วมมือ
.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

โปรดเขียนปัญหาต่างๆที่ท่านประสบอยู่จริงในหัวข้อต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษหรือห้องเฉพาะวิชาต่างๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียน (รั้ว สนาม ไม้ร่มเงา ไม้ดอกไม้ประดับ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อคิดเห็น หรือความข้องการอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอเมืองศรีสะเกษ

โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์

โรงเรียนบ้านคอนกลาง

โรงเรียนบ้านหนองครก

โรงเรียนบ้านก้านเหลือง

โรงเรียนนิคมห้วยคล้า 1

โรงเรียนบ้านหมากเขียบ

โรงเรียนบ้านสว่าง

โรงเรียนบ้านเจ้าทุ่ง

โรงเรียนบ้านหนองทุ่ม

โรงเรียนบ้านเขินอัม

โรงเรียนบ้านโพนควน

โรงเรียนบ้านชุมคำ

โรงเรียนบ้านโนนคู

โรงเรียนบ้านควนใหญ่

โรงเรียนบ้านโนนเพ็ก

โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี

โรงเรียนบ้านพยุห์

โรงเรียนบ้านหนองหว้า

โรงเรียนบ้านสำโรง

โรงเรียนบ้านเปือย

โรงเรียนบ้านโนนสว่าง

โรงเรียนบ้านทุ่ม

โรงเรียนบ้านหนองม่วง

โรงเรียนบ้านขมิ้น

โรงเรียนบ้านหนองคู

โรงเรียนบ้านคงมั่ง

โรงเรียนบ้านโพนค้อ

โรงเรียนบ้านคำแย

โรงเรียนบ้านกระแซง

โรงเรียนบ้านหนองแคน

โรงเรียนบ้านโพนซ่า

โรงเรียนบ้านกุดโง้ง

โรงเรียนบ้านตะกอบ

โรงเรียนบ้านเปือยใหญ่

โรงเรียนบ้านโพธิ์

โรงเรียนบ้านหนองเอ็ง

โรงเรียนบ้านโนนทุ่ง

โรงเรียนบ้านหนองแก้วสำโรง

โรงเรียนบ้านหนองตะมะ

โรงเรียนบ้านคูซอด

โรงเรียนบ้านเวาะ

โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง

โรงเรียนบ้านเอก

โรงเรียนบ้านน้ำคำ

โรงเรียนบ้านหนองโน

โรงเรียนบ้านโนนแย้

โรงเรียนบ้านหนองไผ่

โรงเรียนบ้านโนนสำนัก

อำเภอกันทรลักษ์

โรงเรียนบ้านกระเปาะ

โรงเรียนบ้านชนา

โรงเรียนบ้านโนนน้ำอ้อม

โรงเรียนบ้านน้ำอ้อม

โรงเรียนบ้านไฮ

โรงเรียนบ้านโนนจิก

โรงเรียนบ้านกระแซงใหญ่

โรงเรียนบ้านจาน

โรงเรียนบ้านตาออย

โรงเรียนบ้านศรีอุดม

โรงเรียนบ้านโคกวิทยา

โรงเรียนบ้านหนองอาจ

โรงเรียนบ้านตระกาศ

โรงเรียนบ้านหนองหว้า

โรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่

โรงเรียนบ้านกันตม

โรงเรียนบ้านโนนคำคือ

โรงเรียนบ้านท่าคล้อ

โรงเรียนบ้านโนนไหล่

โรงเรียนบ้านหนองสูงเหนือ

โรงเรียนบ้านแดง

โรงเรียนบ้านปูน

โรงเรียนบ้านท่าพระ

โรงเรียนบ้านนา

โรงเรียนบ้านภูเงิน

โรงเรียนบ้านศรีแก้ว

โรงเรียนบ้านโนนหนองบัว

โรงเรียนบ้านสำโรงระวี

โรงเรียนบ้านตระกาจ

โรงเรียนบ้านพิงหวาย

โรงเรียนบ้านบักห้วยโนน

โรงเรียนบ้านกิลาทอง

โรงเรียนบ้านเคียง

โรงเรียนบ้านสังเม็ก

โรงเรียนบ้านจำนัณ

โรงเรียนบ้านหนองหิน

โรงเรียนบ้านชนุน

โรงเรียนบ้านโคกค

โรงเรียนบ้านนาขานวน

โรงเรียนบ้านนารังกา

โรงเรียนบ้านชำเม็ง

โรงเรียนบ้านบึงมะลู

โรงเรียนบ้านน้ำขวยโนนภู

โรงเรียนบ้านภูมิขรอด

โรงเรียนบ้านโนนสำราญ

โรงเรียนบ้านจันทอมตาเล็ก

โรงเรียนบ้านค่าน

โรงเรียนบ้านท่าสว่าง

โรงเรียนบ้านโคก

โรงเรียนบ้านปะทาย

โรงเรียนบ้านเคียงน้อย
 โรงเรียนบ้านจอก
 โรงเรียนบ้านทุ่งสว่าง
 โรงเรียนบ้านเลื่องข้าว
 โรงเรียนบ้านรุง
 โรงเรียนบ้านเกษตรประชาคาทอลิก
 โรงเรียนบ้านโคกอาว
 โรงเรียนบ้านโคกเจริญ

อำเภอราษีไศล

โรงเรียนบ้านขากเรือ
 โรงเรียนบ้านหุบโมก
 โรงเรียนบ้านเมืองคง
 โรงเรียนบ้านท่าโพธิ์
 โรงเรียนบ้านหนองแค
 โรงเรียนบ้านตั้ง
 โรงเรียนบ้านปลาขาว
 โรงเรียนบ้านเพี้ยมาด
 โรงเรียนบ้านเมืองเก่า
 โรงเรียนบ้านสงยาง
 โรงเรียนบ้านตะมะหลี่
 โรงเรียนบ้านคลีกั้ง
 โรงเรียนบ้านโพธิ์
 โรงเรียนบ้านโจอม่วง
 โรงเรียนบ้านเขือก
 โรงเรียนบ้านจิก

โรงเรียนบ้านโจอม่วง
 โรงเรียนบ้านคู
 โรงเรียนบ้านครั้ง
 โรงเรียนบ้านกระเคา
 โรงเรียนบ้านน้ำอมน้อย
 โรงเรียนบ้านหนองโจ้ง
 โรงเรียนบ้านแสงเมืองแคน
 โรงเรียนบ้านดำน
 โรงเรียนบ้านคูสระ
 โรงเรียนบ้านหนองศาลา
 โรงเรียนบ้านหนองสง
 โรงเรียนบ้านสร้างปี
 โรงเรียนบ้านหนองหมี่
 โรงเรียนบ้านส้มป่อย
 โรงเรียนบ้านแสนแก้ว
 โรงเรียนบ้านเห็กช้างหนองก้าม
 โรงเรียนบ้านบึงหมอก
 โรงเรียนบ้านเปือย
 โรงเรียนบ้านอ่องข้า
 โรงเรียนบ้านโกทา
 โรงเรียนบ้านหนองกก
 โรงเรียนบ้านหัวขาว
 โรงเรียนบ้านบัวทุ่ง
 โรงเรียนบ้านหลักถ่าน
 โรงเรียนบ้านหนองบ่อ

โรงเรียนบ้านหนองบัวคง

อำเภอขุนหาญ

โรงเรียนบ้านลิ

โรงเรียนบ้านศิवालัย

โรงเรียนบ้านโนนอ้อ

โรงเรียนบ้านลิวิขุนหาญ

โรงเรียนบ้านกันทรจ

โรงเรียนบ้านจะกุด

โรงเรียนบ้านหนองบัว

โรงเรียนบ้านโนนสูง

โรงเรียนบ้านกระเบา

โรงเรียนบ้านหนองบัวแดง

โรงเรียนบ้านตาปรก

โรงเรียนบ้านสำโรงเกียรติ

โรงเรียนบ้านกันทรน้อย

โรงเรียนบ้านจองกุด

โรงเรียนบ้านตานวน

โรงเรียนบ้านตาเอก

โรงเรียนบ้านพยอม

โรงเรียนบ้านหนองคู

โรงเรียนบ้านหนองขาน

โรงเรียนบ้านขุนหาญ

โรงเรียนบ้านโพธิ์กระสังข์

โรงเรียนบ้านโคกระเวียง

โรงเรียนบ้านโพธิ์กระมัล

โรงเรียนบ้านหนองจิก

โรงเรียนบ้านกุดนาแก้ว

โรงเรียนบ้านพราน

โรงเรียนบ้านอาราง

โรงเรียนบ้านทุ่งเลน

โรงเรียนบ้านโนนสะอาด

โรงเรียนบ้านช้างเหล็ก

โรงเรียนบ้านพอก

โรงเรียนบ้านปูน

โรงเรียนบ้านชำเขียน

โรงเรียนบ้านระหาร

โรงเรียนบ้านกระหว้น

โรงเรียนบ้านกันเ็จะ

โรงเรียนบ้านจะเนียว

อำเภอไพรบึง

โรงเรียนบ้านไพรบึง

โรงเรียนบ้านคอก

โรงเรียนบ้านพราน

โรงเรียนบ้านคิ้ว

โรงเรียนบ้านสวาย

โรงเรียนบ้านหนองสลักไถ

โรงเรียนบ้านเขวา

โรงเรียนบ้านพะนัวะ

โรงเรียนบ้านปราสาทเขอ

โรงเรียนบ้านประดู่สีแจ

โรงเรียนบ้านตาเจา

โรงเรียนบ้านหนองระเปียว

โรงเรียนบ้านดินแดง

โรงเรียนบ้านหนองอารีย์

โรงเรียนบ้านสำโรงพลัน

โรงเรียนบ้านชำระ

โรงเรียนบ้านบุคเนียม

โรงเรียนบ้านอ่องสามัคคี

โรงเรียนบ้านไม้แก่น

โรงเรียนบ้านไทร